

DESEMBRE 2019 - ANY XLI - NÚM. 160

LLUMD'OLI

P O R R E R E S

acp
AGUPACIÓ CULTURAL DE PORRERES

#PorreresFeminista

CONTINGUTS

Què pots trobar en aquest número?

Les activitats de l'Agrupació i del GEP, com sempre, a la pàg. 4. Inclou la informació del premi «Maria Barceló i Crespi», convocat per l'Agrupació.

Informació local: hi trobaràs el noticiari porrerenc, el resum anual de la pluviometria, el «sempre fa bon temps» d'en Miquel Tomàs, el «què hi passa a la Sala?» d'en Simó Tortella, i un record pel pare Bartomeu «de can Boterí» i el rector Sebastià Salom, desapareguts recentment. Tot això i més, a la pàgina 10.

La segona entrega de la secció «el nostre patrimoni», de Maria Barceló i Crespi, a la pàgina 15.

Un escrit del policia tutor Pedro González i un agraïment a n'Antònia de l'estanc en motiu de la seva jubilació, a la pàgina 16.

A la secció «En Femení», la segona part de l'article «De Villapalacios a Montis-ion» de Joan Barceló «Xibic», a la pàgina 18.

Les notes històriques, amb articles de Maria Barceló i Joan Melià, a la pàg. 20.

Una nova secció sobre demografia i economia porrerenca de la mà de la periodista Aina Ginard, a la pàgina 23.

Una entrevista a en Tomeu Vanrell, de la mà de na Joana Móra, a la pàgina 24.

Els xafardejós del «sabeu que...» a la pàgina 26.

Una nova secció: ESPURNA ASSOCIATIVA, on les entitats i associacions tendran un espai per informar-nos. L'estrena el Club Columbòfil, a la pàgina 27.

La secció d'opinió, amb escrits de Margalida Barceló, Miquel Morlà i Joan Mesquida, a la pàg. 28.

A Creació, el poema de Jaume Rosselló (en Xesc Servera s'ha pres un petit descans!). A la pàgina 31.

La secció «de Porrera a Porreres», a la pàg. 33, precedida per un breu fotoreportatge realitzat per na Cati Vaquer (foto) i Llúcia Salleras (text).

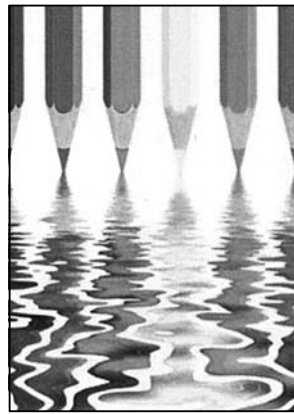
Breu nota de la nova entitat ESPLAI ALBERCOCS, a la pàgina 33.

L'espai escolar amb una nova entrega del concurs literari de l'IES Porreres, i els escrits de l'Escola Nova i la Verge de Montis-ion, a partir de la pàg. 34.

Els esports, amb una entrevista a la presidenta del Club d'Atletisme, realitzada per Toni Sastre, a la pàg. 40.

La «vena artística» de Caterina Gornals, amb els germans Móra Temnerud, a la pàg. 42.

ESTANC - PAPERERIA

ANTÒNIA M^a

Tabac - Revistes - Premsa - Regals
Llibres de text - Fotocòpies en color

C/ Sant Roc, 2
Tel i fax: 971 16 80 05
07620 - PORRERES

MANIS

C/Almoína 30, Porreres.
Tel: 971 16 84 56

ENCARA NO ETS SUBSCRIPTOR O SOCI DE L'AGRUPACIÓ?

Per a poder existir, tant l'Agrupació Cultural com el *Llum d'Oli* necessiten de la col·laboració i compromís de la gent de Porreres. Som molts, però encara volem ser més! T'animam a subscriure't a la revista o bé a fer-te soci/sòcia de la nostra entitat, ajudant-nos així a seguir endavant amb la nostra tasca desinteressada en favor de la cultura i la informació al nostre poble.

Preus: si tens menys de 30 anys, el cost és de 20€ anuals. A partir dels 30 anys, el preu és de 35€ anuals. Subscripció a la revista: 15€ anuals. Totes les modalitats inclouen l'enviament del *Llum d'Oli* al vostre domicili! Contacta amb nosaltres a través de l'adreça llumdoliporreres@gmail.com

Podeu trobar el *Llum d'Oli* a la venda als següents establiments: estanc Can Poo, estanc-papereria Antònia Maria, fruiteria Ca na Maria, a l'Escrivania i a la Cooperativa Agrícola.

Desembre del 2019 - Núm. 160
Dipòsit Legal PM 76/1979

Edició:

Agrupació Cultural de Porreres
Carrer d'en Mago, núm. 6
www.agrupacioculturalporreres.blogspot.com
www.facebook.com/acporreres
www.facebook.com/llumdoliporreres

Coordinació:

Catalina Maria Garí Blanch
Sebastià Lliteres Lliteres
llumdoliporreres@gmail.com

Consell de redacció:

Llúcia Salleras Julià
Bartomeu Garí Salleras
Joana Mora Cerdà
Joan Barceló Barceló

Col·laboradors/es:

Maria Barceló i Crespí
Germanes Barceló-Crespí
Joan Barceló Xibic
Margalida Barceló Taberner
Aina Ginard Bauzá
Pedro González (polícia tutor)
Caterina Gornals Miralles
Joan Melià i Garí
Joan Mesquida Sampol
Joana Mora Cerdà
Miquel Morlà Vicenç
Maria Antònia Nicolau Rosselló
Tòfol Noguera Font – GEP
Jaume Rosselló Tomàs
Llúcia Salleras Julià
Antoni Sastre Vanrell
Antoni Sorell Mora
Miquel Tomàs Burguera
Simó Tortella Sbert
Marc Vaqué Vidal
Cati Vaquer Viedma
Miquel Angel Veny Mestre
Club Atletisme Porreres
Club Columbòfil de Porreres
Col·legi Verge de Montsió
Escola Nova
Esplai Albercocs
IES Porreres

Fotografies:

Simó Tortella Sbert.
Arxiu Agrupació Cultural.

Correcció lingüística:

Catalina Maria Garí Blanch

Coberta

Disseny de Clara Rosselló, alumna de l'IES Porreres, en motiu del dia contra les violències masclistes (25N).

Imprimeix:

Gràfiques LLOPIS, S.A.
Tel. 971 58 04 89
e-mail: disseny@grafiquesllopis.com

Els articles publicats reflecteixen únicament l'opinió dels seus autors.

FEMINISME: EL MILLOR ANTÍDOT CONTRA LA INTOLERÀNCIA

En els darrers mesos s'han succeït algunes polèmiques al voltant del partit polític VOX en relació amb el nostre poble. La primera d'elles, l'anunci per part d'aquest partit de voler visitar diversos instituts de secundària de les Illes Balears, entre ells el de Porreres. L'altra polèmica és la denúncia que els diputats al parlament balear d'aquesta formació varen fer del famós disseny de les camisetes feministes que es van repartir per part dels mateixos alumnes de l'IES Porreres en motiu del dia internacional contra les violències masclistes (25 de novembre).

Aquest disseny de la camiseta feminista, com haureu pogut comprovar, és el que hem posat de portada per aquest número 160. Tota una declaració d'intencions i de compromís amb la llibertat dins els centres educatius per part del Consell de Redacció del *Llum d'Oli* i de l'Agrupació Cultural en el seu conjunt. No podíem desaprovechar l'ocasió. Les raons són moltes: primer de tot, perquè ens oposam totalment a les visites que VOX (i qualsevol partit polític) vol realitzar a l'IES Porreres ja que la seva intenció no és altra que la d'actuar d'inquisidors i denunciar qualsevol actitud de professorat i alumnat que es pugui relacionar amb el que ells anomenen «adoctrinament». En segon lloc, perquè creim en la feina que fa el conjunt dels professionals de l'educació del nostre país i en el seu compromís amb la llibertat de pensament, i perquè creim en la llibertat per part de l'alumnat per reivindicar allò que creuen just. I ens congratulam que l'alumnat de l'IES Porreres, en bona part, cregui justa la reivindicació del feminisme com a via per aconseguir la igualtat entre persones. I la darrera raó: perquè estam absolutament farts del discurs xenòfob, racista, masclista i anticatalanista de VOX i dels seus sequaços.

És cert que el suport a VOX i a les seves idees creix i que al nostre poble va aconseguir ni més ni menys que 388 vots a les eleccions generals del passat 10 de novembre. Un vot que, ens agradi o no, en part és també «jove»: no són poques les persones expertes que parlen del creixent suport entre una part de la joventut cap a VOX. Els motius? De ben segur són molts, i tots ells difícils d'assumir: el rebuig cap a la immigració, la falta de sensibilitat cultural i de coneixement històric, l'atracció pels missatges senzills que cerquen un enemic clar, la «novetat» del partit i el desacomplexament des del qual parlen els seus líders. És trist, però una bona part de la població jove i no tan jove se sent atreta per aquests missatges. I és que no oblidem que al nostre poble s'han viscut recentment situacions com la de joves escoltant l'himne franquista «Cara al Sol» pel carrer.

No podem donar l'espatlla a la realitat: si bé és cert que dins els centres educatius els valors que es transmeten res tenen a veure amb la ideologia retrògrada de VOX, de qualque banda els joves que els donen suport han de trobar motius per fer-ho (els pares, els padrins, els amics...). I és aquí on entra la gran complexitat del temps que ens han tocat viure: les «notícies falses» i l'excés d'informació, les xarxes socials, la volatilitat dels valors humanistes, l'individualisme i la falta d'empatia cap als més desfavorits, entre d'altres. Hem de seguir lluitant contra el feixisme i la intolerància, i les institucions públiques han de mostrar el seu compromís en aquesta lluita.

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE DALT DEL TURÓ

El dia 5 d'octubre va tenir lloc la presentació del llibre *Dalt del turó*, obra de Climent Picornell Bauçà. L'autor ofereix un recull de textos amb els quals fa repàs de les seves vivències i visions del Pla de Mallorca, en especial del poble de Sant Joan. Hom pot destacar el llenguatge planer tot combinat amb cites erudites, els aspectes referits a tradicions i costums, un temps que s'esvaeix davant les innovacions de la modernitat i moltes altres coses. En feren la presentació Maria Barceló Crespí i Joan Melià Gari.

I EIXIDA CULTURAL I PAISATGÍSTICA

BM Esport - Sabates
Ballester Melià

C/ L'Almoina, 19
07260 PORRERES

Tel. 971 16 82 76
Tel. Part. 971 64 74 21

El diumenge, dia 6 d'octubre va tenir lloc un recorregut històric i artístic pel poble de Selva. Es va poder veure: les creus de terme, l'església parroquial de Sant Llorenç i algunes de les seves interessants peces artístiques medievals, les fonts de Valella i Camarata, els rentadors, casals i racons del casc antic, el que queda de l'ermita de Crist Rei —des d'on es divisa una bona panoràmica—, entre altres coses. Encara hi hagué temps per arribar fins a la fàbrica de calçat Kollflex.

VISITA AL NOU MUSEU PARROQUIAL I PRESENTACIÓ DEL LLIBRE FOGONEU

El dissabte, 12 d'octubre es van poder veure de prop i escoltar l'explicació corresponent de les principals peces del tresor de la parròquia de Porreres, ara exposades a la que fou fins fa poc capella del baptisteri. L'explicació va anar a càrrec de Maria Barceló Crespí i Maria Antònia Nicolau Rosselló. La presentació del llibre *Fogoneu i les vinyes del temple* de Xesc Vidal Rubí, acompanyada

nyada d'un tast de vi de les bodegues Mesquida Mora, varen posar la cirereta d'aquesta diada.

TAULA RODONA: «D'UN TEMPS QUE NO ÉS EL NOSTRE»

El passat 25 d'octubre, l'Agrupació Cultural va organitzar de nou una taula rodona en el marc de les activitats de Sa Fira. Sota el títol «D'un temps que no és el nostre» van centrar l'atenció en el canvi climàtic des d'una visió del món local i municipal. Per aquesta ocasió es va comptar amb la col·laboració de Pau De Vilchez (advocat i membre del Laboratori Interdisciplinari sobre el Canvi Climàtic de la UIB), Joan Barceló (geògraf i meteoròleg, home del temps d'IB3), Miquel Àngel Llauger (membre de Docents pel Canvi) i Francisca Mora (batlessa de Por-

res). En un primer moment la conversa es va centrar en contextualitzar i aportar dades per entendre la problemàtica que genera actualment el canvi climàtic. Seguidament, es van exemplificar la importància dels moviments socials en la conscienciació i la lluita contra el canvi climàtic, com el dels estudiants del Fridays for Future o el de Docents pel Futur a Mallorca. Per acabar, es clarificaren les iniciatives que, segons els participants, s'haurien de realitzar des d'un àmbit local i municipal per a la millora ambiental i que a la llarga suposarien una minva de les accions nocives envers el clima i l'augment de gasos contaminants, veritable causant de l'augment de temperatura.

II EIXIDA CULTURAL I PAISATGÍSTICA

El diumenge, dia 3 de novembre vàrem anar a Alcúdia, per completar una primera eixida que s'havia fet fa gairebé un any. En aquesta ocasió es va poder visitar l'església de repoblació de Santa Anna i comprovar les recents excavacions arqueològiques practicades en el subsòl de l'edifici; accedírem a la cova de Sant Martí, únic indret de

PARTICIPACIÓ EN LA TROBADA D'ENTITATS PER AL FOMENT DE LA LLENGUA CATALANA

Una representació de la Junta Directiva de l'Agrupació s'ha desplaçat aquest 27 de novembre fins a Barcelona, convidats pel Departament de Cultura de la Generalitat, per participar a la Trobada d'Entitats pel Foment de la Llengua Catalana.

Aquesta trobada ha servit per reconèixer el compromís actiu de les entitats, fundacions i associacions que des dels respectius àmbits d'activitat –cultura, esports, investigació, etc.– duen a terme activitats per al foment del català. En ella, hi va haver representació d'entitats provinents de totes les regions dels territoris de parla catalana. La nostra entitat hi va ser convocada pel fet que aquest estiu ha estat inclosa al Cens d'Entitats pel Foment del Català.

culte cristià a Mallorca al qual s'ha de baixar per una escala de més de seixanta escalons; pujarem al puig de Sant Martí, des d'on es divisa una esplèndida panoràmica de les badies de Pollença i Alcúdia i arribarem el santuari de Nostra Dona de la Victòria, situat en un entorn immillorable.

ESPECTACLE POÈTIC MUSICAL

El passat 9 de novembre, el grup Tallats de Lluna de l'AC repetiren l'espectacle poètic musical «Alçades de Lluna». Un homenatge a totes les dones que ens han precedit i a les que vindran. Aquesta vegada va ser al restaurant Es Centro que, molt amablement, ens acollí al seu local. Moltes foren les persones que per les festes de Sant Roc

no pogueren gaudir de l'espectacle per motius d'aforament. El grup Tallats de Lluna donà una altra oportunitat als porrerencs i porrerencques repetint l'actuació. Moltes gràcies.

PROJECCIÓ DEL DOCUMENTAL «GAZA»

El passat divendres dia 15 de novembre es projectà el documental «GAZA» al local social de l'Agrupació Cultural, amb una introducció del context històric a càrrec de l'historiador Sebastià Lliteres i un interessant col·loqui posterior amb el director i guionista del documental, Carles Bover, on vàrem poder parlar de la situació que pateix el poble palestí des de fa dècades, i de totes les qüestions que envolten aquest projecte documental, que ha rebut el premi «Goya» 2019 al millor curtmetratge documental. Es pot veure gratuïtament a *Youtube* amb una simple cerca amb les següents paraules: «documental Gaza».

III EIXIDA CULTURAL I PAISATGÍSTICA

El diumenge, dia 1 de desembre va tenir lloc una eixida que consistí en un recorregut per carreteres secundàries de la serra de Tramuntana, pels termes de Calvià, Puigpunyent i Esporles. Entre altres coses, es va poder gaudir del paisatge de tardor de la vall de Superna.

PLAGIS, CÒPIES I HOMENATGES

El felanitxer Pere Estelrich Massutí va ser convidat per l'Agrupació dia 7 de desembre per parlar de música, concretament, de plagis, còpies i homenatges. De tots és sabut que en Pere de formació és matemàtic, però sempre s'ha interessat per la divulgació de la música i pel seu estudi. L'amor i la passió que posa a les seves explicacions acompanyades de fragments musicals i imatges fa que el públic gaudeixi com mai del moment. Va ser una vetllada plena de sons i melodies on les persones assistents, gràcies a les explicacions d'en Pere, poguérem comprovar que molts de cantants de gran renom han fet plagis o còpies.

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE ESCLAUS OBLIDATS, ELS CAMPS DE CONCENTRACIÓ A MALLORCA 1936-1942

Dia 14 de desembre, la jove historiadora llorencina, Maria Eugènia Jaume, ens va donar a conèixer la seva darrera publicació *Esclaus oblidats, els camps de concentració a Mallorca 1936-1942*. La lliçó oferí una explicació sobre els camps de concentració que existiren a Mallorca durant la Guerra i el Primer Franquisme, dels quals fins fa poc no se n'havia parlat gaire. Durant la seva exposició va parlar de les seves localitzacions, amb quina finalitat es construïren i com estaven organitzats. També va explicar les condicions de vida d'aquests centres de presidi on hi ha hagut reclusos desenes de presoners balears i de fora de les Illes, que van ser forçats a construir infraestructures viàries i de defensa. Aquests milers d'esclaus van ser exposats a tota mena de maltractes, misèries i privacions pel règim feixista de Franco. Fou una conferència ben interessant, en la qual els assistents participaren amb les seves preguntes a la part final de la xerrada.

HOMENATGE AL P. BARTOMEU MELIÀ LLITERES

Dia 27 de desembre, festa del copatró de Porreres Sant Joan Evangelista, a l'Hospitalet, l'Agrupació Cultural juntament amb la Parròquia de Porreres va retre homenatge a un dels porrerencs més universals: el P. Bartomeu Melià Lliteres, jesuïta, *de Can Boterí* que va morir dia 6 de desembre a Asunción, Paraguai.

En aquest acte es va posar en valor el seu treball i investigació sobre la llengua i cultura del poble guarní.

Se'l pot considerar un dels més grans intel·lectuals i antropòlegs al servei d'aquest poble. La seva obra magistral *La*

llengua guaraní, història i literatura és un dels millors llegats que ha deixat.

Sebastià Melià Móra i Joan Melià Garí parlaren des dels seus camps propis molt acuradament sobre la importància de la seva obra, molt especialment la seva vessant antropològica i lingüística.

La gran afluència de persones demostrà l'estima i reconeixement que el poble de Porreres tenia cap al capellà *de Can Boterí*.

VISITA DEL MES A LA PARRÒQUIA: EL BETLEM

El diumenge dia 29 de desembre, a l'horabaixa, va tenir lloc una activitat organitzada de manera conjunta entre l'Agrupació Cultural i la Parròquia de Porreres. Aquesta va consistir en una explicació del betlem de l'església parroquial, unes peces de gran interès històric i artístic. Maria Barceló Crespí, M. Antònia Nicolau Rosselló i Catalina Oliver Riera en donaren a conèixer aspectes històrics, iconogràfics, simbòlics i religiosos. A més, realitzaren una proposta didàctica que acostà aquestes peces del patrimoni parroquial a la cinquantena de persones allí presents que tingueren l'ocasió de veure d'aprop el conjunt del betlem de Porreres.

ACTIVITATS GEPERUDES

DES DEL PAS DELS PESCADORS FINS A PUNTA GALERA 29-9-2019

Partim des de cala Sant Vicenç i anam a cercar el camí dels Presos o Coves Blanques, on trobam una barrera (oberta) i, al seu costat, una columneta amb una placa en memòria dels presos republicans que els tocà fer aquest camí. Anam pujant i, com més amunt ens feim, ens apareixen les vistes de la cala, la serra del Cavall Bernat i la península de Formentor. El camí acaba amb uns túnels i clots on es volien posar unes bateries de costa, fet que va quedar amb no res.

Per un tirany entre el puig de l'Àguila a l'esquerra i la punta amb el mateix nom a la dreta, ens dirigim cap el primer repte del dia; però, primer, cercam una ombra per recuperar forces.

Reprenem la marxa cap el pas, però resulta que n'hi ha dos i, clar, no podem deixar-ne cap: en fem un davallada i l'altra, de pujada i... Déu ni do amb el de davallada! Una vegada a baix, caminam per dins carritxeres i amb una forta baixada arribam a la punta Galera, la qual feim per la cara de cala Estremer i de tornada, per cala Castell, on ens refrescam i dinam.

Recuperades les forces, anam cap al pas un altre pic (de 0m a 303m amb menys de 900m). Una vegada superat l'altre pas –aquest més bo de dur– i seguint un poc el torrent de les rotes Velles, començam la davallada fins el camí dels Presos i cap a cala Sant Vicenç.

PD: qui escriu ho va acabar tot: petits i grossos i qualche cosa més!

EL COMELLAR DE SA COMA I EL PAS DE L'ARBOÇ 20-10-2019

Pel camí dels Cocons, on deixam els cotxes, començam a caminar cap a cas Bergantet, anam per devora ca na Moragues fins arribar al portell, valgui la redundància, de cas Bargantet; el pas i seguim pujant per devora les cases i, un poc més endavant, ens trobam a can Picarola.

Enfilam el camí de sa coma d'en Buscante i, un poc més amunt, trobam unes cases fetes aprofitant una balma. Pujam un poc més i ens topam amb el portell d'entrada a sa coma d'en Buscante, nosaltres, però, seguim fins a les cases de dita coma on, per la seva carrera, aprofitam per reprendre forces.

Represa la marxa, seguim pujant i arribam a l'entrada de sa comuna de Bunyola, formada per un portell amb arc i barrera, continuam per dins carritxeres fins a trobar-nos amb una cruïlla de camins. Des d'aquí, agafam un tirany que ens porta al comellar de sa coma de l'Aigua –un comellar on hi hagué molta activitat, ja que trobam bastants de forns de calc; si no ho recordam malament, en vam poder comptar cinc o sis; també hi vam veure rot-

los de sitges, on els calciners i carboners aprofitaven les petites coves per habitatge i amb els cocons en feien bases d'aigua. Arribam a una paret de partió amb una reixa que ens talla el pas i tornam enrere (estava previst).

Una vegada a dalt anam cap el pou del Plenietjar i des del pou anam a cercar el pas de l'Arboç. Una vegada passat el pas, ens topam amb un grapat de balmes als peus dels penyals i, amb forta baixada, arribam al camí de sa coma Gran on aprofitam per dinar.

Un cop panxa plena, reprenem la marxa passant pel portell –en aquest cas de sortida– de sa Comuna i, seguint el camí, passam per davant la cova –una altra casa feta aprofitant una balma– i ca na Moragues, fins on havíem deixat els cotxes. Des d'aquest indret, donam per acabada la sortida.

CANAL DEL TORRENT, COLL DEL TELÈGRAF I CASES DE NEU DEL GALILEU 24-11-2019

Un poc abans d'Escorca, a la part esquerra, trobam un portell amb barrera, és el camí vell que va des de Lluc fins a Sóller. L'agafam i aviat ens trobam amb la font d'Escorca que, a causa de les darreres plogudes, oferia molta d'aigua. Seguim pujant pel camí que du a son Nebot fins al coll Romaní i, al fons, tenim el puig de les Vinyes, el puig Major, la serra de na Rius i també el canal per on pujarem a la mola del Frontó.

Passat el coll ens desviam a l'esquerra, seguint un vell i malmès camí de carboners. I, per baix dels penya-segats de sa Mola i passant per baix del salt del Pixarell, arribam al canal pel qual ens hem d'enfilat. Aquest canal ens du d'una cota d'uns 750m a uns 900m, amb uns cinc o sis-cents metres. Tira-tira ens anam enfilant pel canal que, a mesura que el pujam, no sembla tan complicat com a primer cop de vista.

Una vegada a dalt i acompanyats per una espessa boira, dirigim les nostres passes cap a una porxada on es veu que s'hi conreava, pel fet que hi vam poder veure una era. Des d'aquest indret i travessant el torrent de la font de l'Hort, dirigim les nostres passes cap al coll del Telègraf –on hi havia tres cases de neu– i enllaçam amb el GR 221 per poder anar cap a les cases de neu del Galileu, on ens aturam per dinar.

I sempre acompanyats per la boira, per avall s'ha dit pel camí de les voltes del Galileu fins a la urbanització de son Massip, on donam per acabada la caminada del dia.

AJUT D'INVESTIGACIÓ MARIA BARCELÓ CRESPI

L'Agrupació Cultural de Porreres estableix, per mitjà de la Dra. Maria Barceló Crespí, la convocatòria única d'un ajut d'investigació amb la modalitat d'investigació històrica amb l'objectiu de realitzar un estudi històric sobre l'entitat Agrupació Cultural de Porreres en motiu del cinquantè aniversari de la seva fundació (1971-2021).

Per optar a l'ajut és necessari presentar un projecte d'investigació que no superi les 10 pàgines que han de ser escrites en llengua catalana, en format DIN A4, espai 1'5 i per una sola cara, de cos dotze. L'autor o autors participants han de remetre dues còpies de l'original en suport paper i una còpia en suport informàtic, realitzat en programa Word o PDF. A la primera pàgina es consignaran les dades de l'autor o autors (nom i llinatges, DNI, adreça postal, telèfon i adreça electrònica). A més, necessàriament, el projecte proposat ha d'anar acompanyat per un *curriculum vitae* de l'autor o autors. Cada autor o autors podrà concursar-hi amb un màxim d'una sola obra.

El termini d'admissió dels projectes acabarà el dia 31 de gener de 2020. Per a la presentació dels projectes cal que us poseu en contacte amb Joana Mora Cerdà (666047560) o bé amb Bartomeu Garí Salleras (655182333).

Es constituirà un jurat integrat per la presidenta de l'Agrupació Cultural de Porreres, Joana Mora Cerdà, Maria Barceló Crespí. A més de tres membres de reconegut prestigi que seran les següents persones: Sebastià Serra Busquets, Bartomeu Garí Salleras i Maria Antònia Nicolau Rosselló. El veredict emès pel jurat es farà públic el mes de febrer de 2020. El veredict serà inapel·lable.

El projecte guanyador obtindrà un premi de 3.000 euros. L'import econòmic es farà efectiu en el moment de l'entrega de l'obra guanyadora. L'entitat Agrupació Cultural de Porreres es

compromet a cercar el finançament per a l'edició de l'obra premiada.

El treball guanyador ha de ser escrit en llengua catalana i cal que sigui original i inèdit i haurà de tenir, com a molt, una extensió màxima de 400 pàgines de text, a més d'un apèndix documental i fotogràfic. L'obra s'haurà de presentar en format DIN A4, mecanoscrit a espai 1'5 i per una sola cara, la font serà Times New Roman o semblant, de cos dotze. L'autor o autors participants han de remetre dues còpies de l'original en suport paper i una còpia en suport informàtic, realitzat en programa Word o PDF. La promotora de l'ajut d'investigació, Dra. Maria Barceló Crespí, es reserva el dret a la supervisió durant tot el procés de la investigació i redacció del treball. L'Agrupació Cultural de Porreres, per mitjà de la seva Junta Directiva, es compromet a posar a l'abast de l'autor o autors del projecte guanyador el fons documental i fotogràfic de l'associació que serà d'obligada consulta. L'autor o autors de l'obra guanyadora es compromet a entregar el treball definitiu com a màxim el dia 23 d'abril de 2021, dia de Sant Jordi.

CAN GUILLEM

ENTREPANSTAPESPIZZES

AV. BISBE CAMPINS, 1 PORRERES
971 647 495

Estanc Can Poo

Segells de goma. Tota casta d'impresos d'impremta.

Havans gravats per a festes.

Llibres de text. Revistes. Articles de papereria.

Juguets. Perfumeria. Articles de regal

Avinguda Bisbe Campins, 12 • Porreres.

Tel. 971 16 66 36 - Fax: 971 64 70 24

NOTICIARI PORRERENC

Simó Tortella i Toni Sorell

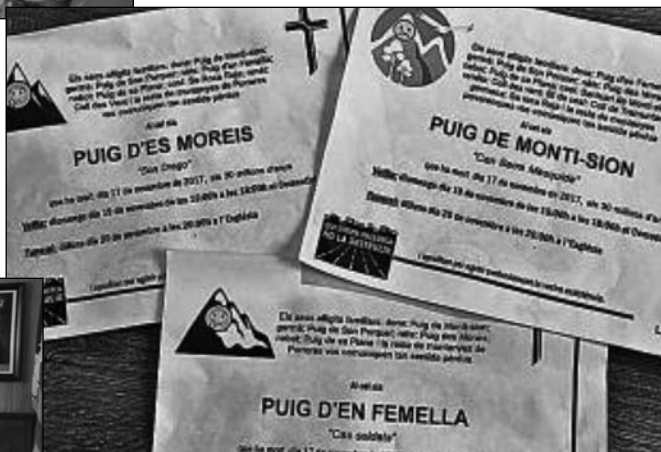
2 D'OCTUBRE. És un problema recurrent: manquen policies al poble. La Junta de Seguretat ha abordat aquesta qüestió. La plantilla hauria d'estar formada per 6 policies locals, però a temps complet just n'hi ha dos. S'han convocat oposicions per cobrir 3 places.

5 D'OCTUBRE. Quintades unides. Èxit de participació a la primera trobada de quintos del poble. Més de 500 veïnats de totes les generacions han dinat al Parc de n'Hereveta i han competit per guanyar el premi a la camiseta més original, la taula millor decorada o a la quintada que menys residus ha generat.

18 D'OCTUBRE. Primera Gala de l'Esport Porrerenc. Neix per valorar l'esforç de les entitats esportives del poble i de tots els esportistes que les fan possibles.

14 D'OCTUBRE. Esqueles per anunciar la mort del paisatge porrerenc. Han aparegut de matinada, escampades pels carrers del centre del poble. És una iniciativa anònima per protestar contra l'activitat de les diferents graveres del poble a Monti-sion, al Puig d'en Femella i al des Moreis.

21 DE NOVEMBRE. Nou Consell d'Infants del curs 2019-2020. És un espai per donar veu als infants de primària de l'Escola Nova i del Col·legi Verge de Monti-sion. Enguany girarà entorn del canvi climàtic i a la reducció dels seus efectes sobre el nostre planeta.

25 DE NOVEMBRE. Educar en la igualtat de gènere. L'Escola Nova fa pedagogia en aquest sentit. Entre els actes més destacats: la lectura d'un manifest a la plaça de la Vila per exigir que s'eradiqui d'una vegada la violència masclista en la nostra societat.

6 DE DESEMBRE. L'alumna de l'IES Porreres Sara Zougghagi ha participat en l'acte commemoratiu del XLI aniversari de la Constitució vestida amb la camiseta feminista que varen portar els alumnes d'aquest centre amb motiu del 25-N i que Vox denuncià dies després perquè considerava que era un instrument "d'adoctrinament". Un acte reivindicatiu necessari.

15 DE DESEMBRE. Presentació del llibre «La repressió feixista a Mallorca durant la Guerra Civil i la Postguerra, 1936-1945» del Dr. Bartomeu Garí Salleras. L'auditori municipal va quedar petit per acollir aquest esdeveniment, on l'autor, historiador porrerenc i membre del consell de redacció de la nostra revista, va fer un repàs de la seva trajectòria investigadora. L'acompanyaren el catedràtic d'Història Contemporània de la UIB Sebastià Serra, l'editora Maria Muntaner i l'investigador calvianenc Manel Suàrez.

RESULTATS DE LA REPETICIÓ D'ELECCIONS GENERALS DEL 10 DE NOVEMBRE

Aquí teniu la suma de resultats comparats amb les eleccions generals del 28 d'abril. Si no comptam el resultat del PI, que no es va presentar a la repetició electoral, es pot dir que el bloc de dreta (PP-C's-VOX) es va mantenir en número de vots (1.110 a l'abril i 1.102 al novembre); i que l'esquerra va patir una lleugera davallada (1.021 a l'abril i 986 al novembre). D'això se n'extreuen una sèrie de conclusions a Porreres, algunes de les quals es poden traslladar a nivell autonòmic i fins i tot estatal: el votant del PI a les generals segurament es va abstenir al novembre; la repetició electoral només va servir per catapultar a VOX en detriment de Ciutadans; i part dels votants de MÉS van preferir votar Podem davant la por de la puixança de l'extrema dreta i la debilitat del partit sobiranista, amb un PSOE crescut per l'anomenat «efecte Sánchez», malgrat la pèrdua d'alguns vots.

Al Senat, els candidats del PP Maria Salom i Javier Bonet també varen ser els més votats, seguits dels socialistes Cosme Bonet i Susanna Moll, i per la sobiranista Lila Thomàs.

La participació va ser del 64%, enfront al 71'87% de l'abril.

PORRERES CONGRÉS	28 d'abril	10 de novembre
PSOE	442	418
PP	553	603
C's	261	111
UNIDAS PODEMOS	249	302
VOX	296	388
MÉS-ESQUERRA	330	266
PI	250	NO PRESENT

QUÈ HI PASSA A LA SALA?

Simó Tortella Sbert

Seguint amb la crònica municipal d'aquest final d'any, el consistori porrerenc s'ha reunit en tres ocasions, dues d'elles en sessió extraordinària i el 25 de novembre en sessió ordinària.

La primera de totes va ser el 17 d'octubre i va servir per escollir els membres de les taules electorals per les eleccions Generals del passat 10 de novembre de 2019.

Dia 25 de novembre hi hagué una nova trobada de tots els regidors que, durant unes 3 hores, discutiren temàtiques de tota casta, moltes d'elles d'àmbit supramunicipal.

La notícia més important va ser la comunicació que, una vegada convoca-

des les tres noves places de Policia Local, s'han presentat 39 candidats per ocupar-les, però abans s'haurà de fer la prova oposició que està prevista que es dugui a terme entre el proper 10 de gener i 21 de febrer de 2020. Aquesta podria ser una primera passa per donar solució a la greu problemàtica de manca de policies locals que té l'Ajuntament de Porreres.

Finalment, els membres de la corporació municipal es tornaren a reunir de forma urgent el passat 18 de desembre, ja que segons va explicar la batlessa, Francisca Mora (El PI), durant aquest exercici hi ha hagut uns ingressos superiors als que estaven pressupostats (137.658,86€) i que comptablement es

feia necessari fer una modificació del pressupost del 2019 aprovat en el seu dia, mitjançant suplement de crèdit.

Per aquest motiu les partides de:

Neteja viària – desbrossament de camins

Urbanisme – estudis i treballs tècnics

Policies – suport d'altres municipis

Ordenació del trànsit – Subministraments

Parcs i Jardins – paviment drenants arbres plaça

Salubritat pública – control de plagues

Museu – exposicions

Cultura – activitats culturals

Cultura – Diada Musical

Promoció de l'esport – serveis diversos

Instal·lacions esportives – manteniment

és veuran beneficiades per aquest increment pressupostari, fet que suposarà que no siguin deficitàries i, a la vegada, poder finalitzar, sense problemes, les accions iniciades i realitzades durant aquest exercici.

Per acabar, es va aprovar el nou reglament d'administració electrònica que començarà a funcionar a partir dels primers dies de gener de 2020.

BREUS

El Tastart (12 d'octubre) i Sa Fira (27 octubre) es varen celebrar sense problemes i amb èxit de participació. Dues dates, una consolidada i una altra que s'està fent lloc dins el calendari cultural-gastronòmic porrerenc, que fan de l'octubre un mes molt atractiu dins la vida del poble.

El 14 d'octubre va visitar Porreres la presidenta del Consell, Catalina Cladera. Es va comprometre a finançar el tram que manca de la ronda durant aquesta legislatura.

La Filharmònica ha ofert dos grans concerts durant

aquests darrers mesos a Porreres: el primer, dia 16 de desembre en honor a la patrona de la música (Santa Cecília) interpretant versions de peces musicals de Broadway; l'altre, el 28 de desembre, per celebrar el Nadal, on el director Joan Ramon Xamena va patir alguna innocentada per part dels músics.

El passat 19 de desembre el policia tutor de Porreres Pedro González va ser distingit a Madrid per l'Associació Nacional d'Agents Tutors en la categoria d'excel·lència pel projecte «Activitat d'oci saludable i inclusiu», dirigit als joves adolescents del municipi.

ADÉU, RECTOR, I MOLTES GRÀCIES

Maria Antònia Nicolau i Rosselló

Mn. Sebastià Salom Mas, rector de Porreres fins el dia de Sant Roc, ha fet el seu viatge definitiu i ara viu per sempre la vida que mai s'acaba, després d'una malaltia llarga que ha aguantat amb molta fortalesa i sempre amb molta esperança.

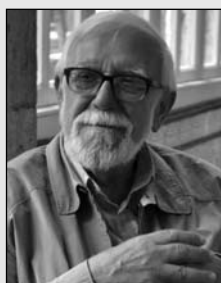
El fet que faci tan poc temps que hagi deixat la Parròquia de Porreres fa que molts de nosaltres encara pensem que el trobarem pels carrers de la vila, dins l'Església o la Rectoria i amb el somriure amb què sempre rebia la gent.

El dia 1 de desembre de l'any passat va parlar de la seva estada al Burundi, *"Un país que tant estim, 14 anys a Burundi"*. Va ser una lliçó molt interessant en la qual vàrem poder obrir finestres a un altre món que no és tant llunyà, però que no sempre tenim la possibilitat de conèixer des de l'experiència d'una persona que, des que hi va arribar, s'hi va integrar totalment.

Des de l'Agrupació Cultural volem agrair que en tot moment poguéssim comptar amb els espais parroquials per a realitzar qualsevol activitat relacionada amb el seu patrimoni perquè sempre ens va obrir les portes i, si va poder, vàrem comptar amb la seva presència.

Paga la pena ressaltar la seva tasca en la línia de Vaticà II d'obertura cap una església més poble de Déu, on el laïcat hi té un paper important i la seva corresponsabilitat no és fruit d'una manca de preveres, sinó de reconèixer la seva presència i la seva aportació.

Les paraules d'un bon amic seu, Mn. Llorenç Tous, posen el punt i final: «Donam gràcies a Déu i a ell pel bé que ha fet per aquest món; puja carregat de treballs que deixen llavors, arbres i collites granades. Queden davant nosaltres les seves passes que marquen el ritme i la direcció; pujam tots vers el mateix destí on ens espera la misericòrdia i l'amor. Allà la bellesa no tindrà fi. Enhorabona, Sebastià! T'espera el Senyor amb els braços oberts. Que t'acompanyin els àngels!».

A la bona memòria del P. Bartomeu Melià Lliteres, de Can Boterí

Maria Antònia Nicolau i Rosselló

Hi ha persones que deixen petjades profundes que el pas del temps no pot esborrar, perquè estan amarades de valors universals, així era el P. Bartomeu Melià Lliteres que va néixer a Por-

rerres el 7 de desembre de 1932. De ben jove, als 22 anys, va partir cap al Paraguai i allà va morir, com ell desitjava, el dia 6 de desembre, per viure per sempre amb tanta gent que ha estimat i l'han estimat.

El traspàs de P. Bartomeu Melià Lliteres de *Can Boterí*, ens ha fet obrir la mirada a aquesta gran persona que sempre es va sentir orgullós de ser porrerenc, mallorquí, de tenir unes arrels profundes de la nostra terra, però que va saber obrir-se a una altra realitat des de "la justícia que neix de la fe". Una fe profunda i compromesa que el va fer partir cap al Paraguai només amb vint-i-dos anys i comprendre que només des de la total entrega i integració amb al poble guaraní podia lluitar pels seus drets.

La preparació teològica, cultural i lingüística li va permetre dedicar tota la seva vida a l'estudi i divulgació de les ètnies d'aquest poble amerindi d'Amèrica del Sud. Quasi trenta volums dedicats a la llengua i a la cultura guaraní l'han fet un dels més grans intel·lectuals i antropòlegs al servei d'aquest poble, com ha escrit el seu company jesuïta el P. Norberto Alcover. Seguint el seu escrit diu: «la seva obra magistral *La llengua guaraní, història i literatura* és un dels millors llegats que ha deixat».

La seva trajectòria creient i intel·lectual ha estat reconeguda amb molts de guardons, entre els quals destaca: Doctor Honoris Causa per diverses universitats, Premi Bartolomé de la Casas, Premi Ramon Llull, Medalla d'Or de l'Ajuntament de Porreres, en són una mostra.

Però el que sempre va destacar per damunt de tot coneixement, saviesa, estudis, inculturació de la fe o lluita pels drets humans, va ser la seva senzillesa, la seva humilitat, el fet de saber estar a prop de la gent i transmetre la seva bondat.

En un món globalitzat com el que vivim és un orgull saber que un porrerenc ha destacat per fer sentir la veu d'unes persones o un col·lectiu que han volgut silenciar, però la seva lluita pacífica, com a bon jesuïta, era no tenir por, ni davant el perill de mort, perquè, com Jesús, va ser un bon testimoni de la Bona Notícia de Jesús que, sense fer renou o sense imposar, s'escampa per tota la Terra. Després d'una vida tan plena, difícil de sintetitzar per la seva gran riquesa, com acabam de constatar, només podem desitjar que descansi en pau en les bones mans del Déu-Amor que no té en compte ni ètnies, ni llengües, ni espai geogràfic, sinó la bondat de cada persona, com ho va viure i transmetre el P. Bartomeu Melià Lliteres.

LA IMPORTÀNCIA DE LES CONDICIONS DE MESURA EN CLIMATOLOGIA

Miquel Tomàs Burguera

Durant les darreres dècades un fenomen conegut científicament amb el nom de *wind stilling* s'ha detectat a molts observatoris meteorològics d'arreu del globus, especialment a l'Hemisferi Nord. Es caracteritza per un descens continuat en la velocitat mitjana del vent i que s'inicià cap als anys 80 i s'ha perllongat en el temps. Es tracta d'un fenomen complex, pel qual s'han proposat multitud d'hipòtesis sense que cap d'elles hagi acabat d'obtenir resultats plenament concloents. És a dir, la discussió científica segueix en marxa, tant pel que fa a la rellevància del fenomen en si com pels motius que el generen.

Si un observa l'evolució temporal de la velocitat mitjana del vent a l'estació meteorològica automàtica que AEMET té a Porreres (ubicada al Camp Municipal de Ses Forques), s'observa a simple vista una disminució més que rellevant en la velocitat mitjana del vent. És a dir, un pot pensar directament que a Porreres, això del *wind stilling* ens ha afectat bé de ple, i que no es tracta d'un fenomen aliè.

Ara bé, hi ha un petit problema, i és que aquest procés de canvi en la velocitat mitjana del vent ha estat simultani a la construcció d'algunes naus i infraestructures (com la piscina o l'institut) que poden haver afectat a les mesures del vent. Arribats en aquest punt un ja no té tan clar si el que ha passat a Porreres ha estat *wind stilling* o que l'emplaçament de l'estació meteorològica ha deixat de

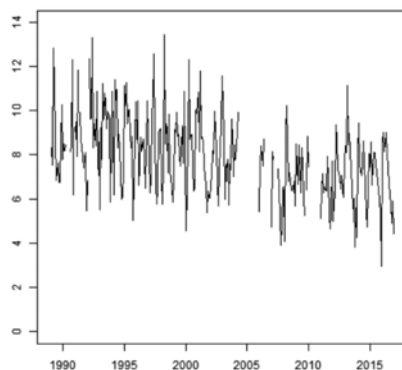

Figura 1: Velocitat del vent mitjana mensual a Porreres. Font: AEMET

ser vàlid donades les noves característiques de l'entorn.

El canvi en les condicions de mesura de les estacions meteorològiques és un problema prou comú, especialment si tenim en compte que per l'estudi del clima es requereixen sèries de dades perllongades en el temps i es recomanen 30 o més anys per ser capaços de caracteritzar el clima d'un indret i poder-ne detectar canvis. Dins la climatologia aquesta problemàtica s'engloba dins el que es coneix com a inhomogeneïtat i amb els anys s'han desenvolupat

pat tot un seguit de tècniques estadístiques més o manco complexes per detectar els efectes d'aquests tipus de canvis. En general, un canvi d'instrumental, un canvi de l'observador que pren les dades o canvis a l'entorn immediat són les causes més habituals que donen lloc a l'aparició d'inhomogeneïtats.

Així, podríem dir que la sèrie temporal de velocitat del vent a Porreres molt probablement sigui resultat d'una combinació entre un procés global (*wind stilling*) i un procés local (el canvi en les condicions de mesura provocat per l'aparició de diversos edificis al seu entorn). Ara que sembla que hem iniciat una transició energètica de manera decidida, en la qual l'energia eòlica haurà de formar part inexorablement del nou mix energètic, determinar quina part del canvi en la velocitat del vent es deu a un procés natural i quina a un procés antròpic resulta del tot necessari per tal de poder conèixer quin és el potencial energètic del vent al nostre municipi.

Figura 2. Fotografia aèria de l'any 1989 i l'any 2015 a Ses Forques. Font: IDEIB

EL NOSTRE PATRIMONI

Maria Barceló i Crespi

Sa barraqueta, al camí de Lluçmajor. Avui desapareguda. Hi havia un home que, des d'aquest indret, es cuidava de vigilar el pas del tren.

La foto és de 1997.

PLUVIOMETRIA

Germanes Barceló-Crespi

OCTUBRE

Dia 14	6,2	litres/m ²
Dia 20	7,7	litres/m ²
Dia 21	33,9	litres/m ²
Dia 22	24,1	litres/m ²
Dia 23	4,0	litres/m ²
TOTAL	75,9	litres/m²

NOVEMBRE

Dia 5	0,5	litres/m ²
Dia 7	12,1	litres/m ²
Dia 9	3,6	litres/m ²
Dia 10	10,2	litres/m ²
Dia 13	3,2	litres/m ²
Dia 14	2,7	litres/m ²
Dia 16	0,8	litres/m ²
Dia 17	0,5	litres/m ²
Dia 20	5,3	litres/m ²
Dia 21	11,0	litres/m ²
Dia 22	26,1	litres/m ²
Dia 23	4,8	litres/m ²
TOTAL.....	80,8	litres/m²

DESEMBRE

Dia 1	0,2	litres/m ²
Dia 2	2,0	litres/m ²
Dia 3	42,0	litres/m ²
Dia 4	13,1	litres/m ²
Dia 19	0,1	litres/m ²
Dia 20	3,2	litres/m ²
TOTAL.....	60,6	litres/m²

PLUVIOMETRA 2019

Gener	42,7	litres/m ²
Febrer.....	4,4	litres/m ²
Març	13,0	litres/m ²
Abril	20,5	litres/m ²
Maig	22,1	litres/m ²
Juny.....	0,0	litres/m ²
Juliol	7,8	litres/m ²
Agost	16,4	litres/m ²
Setembre.....	39,4	litres/m ²
Octubre.....	75,9	litres/m ²
Novembre	80,8	litres/m ²
Desembre.....	60,6	litres/m ²
TOTAL.....	383,6	litres/m²

Portal de la capella de l'antic convent de monges franciscanes al carrer d'en Sala, edifici que ha d'acollir el nou centre de dia de Porreres.

Casa situada a la plaça de Santa Catalina Tomàs. Can Montserrat Mut. Interessant portal de mig punt en el qual es poden observar molt bé les dovelles. A les dues darreres fotografies és de lamentar el cablejat de l'electricitat i del telèfon.

ANTÒNIA MARIA BARCELÓ LLANERAS

DES QUE VAIG OBRIR SEMPRE VAIG VENDRE EL LLUM D'OLI

Joana Mora Cerdà

En el cas que ens ocupa avui, les portes de la papereria es mantendran obertes al públic amb n'Aina Sampol i en Joan Carles Melià al cap davant, una jove parella porrerenca a la qual li volem desitjar molta sort i encerts en aquesta nova etapa que comencen.

N'Antònia Maria Barceló *Porquera* va néixer a Porreres l'any 1955, filla d'en Gregori Barceló i de n'Antònia Llaneras. Començà a fer feina quan només tenia 15 anys (1970) a la impremta Rosselló de Porreres, situada al carrer Nou, una de les poques petites empreses locals on treballaven homes i dones.

Recorda que feia feina amb en Rafel Nicolau, na Margalida Fiol (†), en Joan Font (†), entre d'altres. En aquell temps tot era manual, les

dones ens encarregàvem de muntar les quinieles del canòdrom de Palma, els talonaris, etc. mentre que els homes feien *Sa Semilla* (full parroquial) i altres coses.

Des de ben joveneta em rondava pel cap obrir una papereria a Porreres. L'any 1977 la impremta del carrer Nou tancà i la traslladaren a Can Janer, al carrer Sa Galla. Vaig continuar fent-hi feina juntament amb en Rafel Nicolau fins l'any 1983 en què tancaren per sempre. El somni de posar una papereria hauria d'esperar. Aconseguí feina a l'Hotel Marqués del Palmer de la Colònia de Sant Jordi on treballà durant 8 anys. Varen ser uns anys molt durs, sobretot quan feia de cambrera de pisos.

Els anys 90-91 n'Antònia començà a despatxar a l'Estanc-Papereria Ca na Jaume, regentat per na Maria Jaume, al carrer Sol. Durant els anys que hi va treballar recorda que ja venien el *Llum d'Oli*.

El passat mes de setembre n'Antònia Maria Barceló Llaneras s'acomiaava dels seus clients amb un pisolabis a la mateixa papereria-estanc que ha regentat durant 23 anys al carrer de Sant Roc.

No fa gaire temps, concretament el 30 de novembre de l'any 2018 un altre petit comerç porrerenc, la papereria Almoina, regentada també per una dona, na Francisca Font, tancà les seves portes sense relleu generacional.

N'Antònia amb els nous propietaris

Dia 9 d'agost de 1996, el somni es converteix en una realitat! N'Antònia obrí la seva pròpia papereria al carrer de Sant Roc. Un nou comerç de proximitat obria les seves portes: Estanc-Papereria ca n'Antònia. I, per no perdre el costum, seguí venent el *Llum d'Oli* al seu establiment. La foto de la contraportada era el que més cridava l'atenció i era el motiu principal de venda. Als clients els hi deia: «que no t'has vist al *Llum d'Oli*?»

«Durant els anys que he estat al capdavant d'aquest establiment puc dir que he passat molt de gust i que de

feina, n'hi havia!»

Ara n'Antònia ha encetat una nova etapa que li permet gaudir més de la família, sobretot, dels seus quatre nets i dedicar més temps a gaudir del dia a dia, poder anar a nedar i a fer gimnàstica.

Des de les pàgines del *Llum d'Oli* volem desitjar-li que tingui molta salut i sort en aquesta nova etapa que comença i a la vegada donar-li les gràcies per col·laborar amb l'Agrupació Cultural amb la venda de la revista.

DONAM MÉS VISIBILITAT A LA TASCA DEL POLICIA TUTOR DE PORRERES

Pedro González

Des de finals de 2016 el departament de Policia Tutor de Porreres porta desenvolupant diferents propostes dirigides a mobilitzar la joventut del poble cap a activitats saludables i enriquidores.

El primer projecte desenvolupat es va dir «Oci saludable i inclusiu dirigit a adolescents». Aquest va consistir en tractar d'acostar un esport nou i diferent als joves que pogués suscitar el seu interès. Sent així es va aconseguir que la regidoria d'esports aportés l'equipament mínim per a desenvolupar beisbol i utilitzar per a això el camp d'esports municipal. Aquesta iniciativa va ser premiada l'any 2017 pel

coincidint amb el TastArt de 2019. Després d'ajuntar un bon grapat de joves de la localitat, es va dur a terme la renovació de la pista de bàsquet de n'Hereveta: es van pintar les línies del camp i es van decorar els taulers de les canestres amb dibuixos de dues conegudes novel·les gràfiques inspirades en el bàsquet: *Slam Dunk* i *Real* de l'autor Takehiko Inoue; aquesta última té la particularitat que està ambientada en el món del bàsquet en cadira de rodes, fet que aporta un valor afegit a la proposta.

Aquestes activitats, que es troben fora d'horari lectiu, estan dirigides a joves

a partir de 12 anys, que és quan deixen de fer educació viària a l'escola. La intenció és no perdre'ls la pista i que continuïn tenint en la figura d'un policia local algú pròxim i en el qual confiar, encara que realment no s'exclou a ningú que hi vulgui participar.

L'última iniciativa duta a terme pel Policia Tutor es va desenvolupar

DE VILLAPALACIOS A MONTI-SION

L'ODISSEA DE TEODORA (II)

Joan Barceló Xibic

Na Teodora i n'Antònia (darrera el taulell) amb uns clients al bar de Monti-sion. (Fotografia de l'any 1966, aproximadament).

Seguint el fil d'aquesta història,¹ ens situem a Porreres, a principis dels anys seixanta,² quan el rector va plantejar a la nostra protagonista la possibilitat de convertir-se en la donada de Monti-sion, càrrec que aleshores estava vacant. La veritat és que, encara que na Teodora no ho tingué gaire clar, i que hi veia més emperons que avantatges, D. Gabriel Adrover, amb la força dels arguments i un eficient poder de persuasió, se les va enginyar per a convèncer-la perquè acceptés l'ofertament.³

El tracte entre el rector i na Teodora fou de paraula, curt i clar: primer de tot i principalment, cuidar-se de la neteja de la capella de la Verge; en segon lloc, tenir endreçades i polides les cel·les i, després, evidentment, tenir cura del manteniment i neteja de la resta d'ins-

tal·lacions (regar les plantes, l'hortet, la clastra, els banys públics, els menjadors, etc.). «A canvi, -li digué n'Adrover- tot el que n'obtingueu serà per a vosaltres», es referia als guanys que hi poguéu haver per l'explotació del bar. Dit i fet, la nova donada i la filla petita, n'Antònia, valentes i feineres, s'instal·laren a Monti-sion. La filla major, na María Ángeles, que feia poc que s'havia casada amb en Miquel Gil (dia 7 de novembre de 1961) i treballava a *Cas Montuïrer*, ja no pujà amb elles.

Els inicis no foren fàcils. Hagueren d'adaptar-se a una nova llar i a les obligacions d'una nova feina, com per exemple haver de tractar amb els clients o dur la comptabilitat del negoci. Tot era nou. Però elles no s'arronsaren i estaven decidides a tirar endavant i aprofitar l'o-

portunitat que els brindava la vida (i el rector Adrover). De cop i volta, Monti-sion es convertí en una mena d'hotelet rural.⁴ Suposem que l'electrificació i les importants obres realitzades al conjunt del santuari feia poc, ajudaren a la revitalització de l'indret.

Recorda n'Antònia amb nostàlgia: «Els llogaters de les cel·les eren molts al llarg de l'any, sobretot els estius, quan diverses famílies porrerrenques i d'altres pobles de Mallorca (principalment de Palma) acostumaven a estiuejar allà d'alt. Algunes no baixaven ni per Sant Roc!» -exclama. I continua, mig somrient: «La clastra pareixia un pati d'escola i d'entre la patuleia, sempre en sentien plorar qualcun». I riu obertament. «M'agradava, si ma mare no m'havia de mester, acompanyar-los d'excursió. Solíem anar a fer berenades a sa caseta des garriguer». Els hostes volanders anaven i venien amb freqüència i, sovint, l'allotjament restava ple. Fins i tot arribaren a tenir algunes turistes estrangeres. Era el *boom* turístic dels anys seixanta. La invasió havia començat.

Cada dematí, mentre na Teodora obria el bar —després de donar menjar als dos porquets que engreixaven—, n'Antònia baixava a la vila a fer la compra i les comandes que li feien els estadants. Pels queviures anava a les botigues de *Can Molí d'aigua*⁵ i a *Can Bou*⁶ -que regentava na Margalida Beia. Pel pa i altres productes de pastisseria, solia anar al forn de davant Sant Felip. Fins i tot, al principi, també havia de pujar un parell de barres de gel. Els primers anys hi anava en citra i en més d'una ocasió va caure i va trabucar tota la compra pel terra.

El cap d'un temps, na Teodora li va comprar una moteta, una OSSA, i el rector en persona va encarregar un caixó gros de fusta a l'escolà Miquel Gil Rubí (que també feia de fuster) per adaptar-lo al nou ciclomotor. També varen adquirir una cambra frigorífica per poder atendre millor als clients. Més endavant, s'hi va instal·lar una línia telefònica. El negoci es modernitzava i anava vent en popa. Eren els anys en què començaren a servir els "refrescs" d'algunes nocces, primeres comunions i altres celebracions.

Els anys passaven, n'Antònia es va fer gran, començà a festejar amb en Sebastià Julià Barral i el 1968 es casaren. Aquest mateix any hi va haver canvis a la parròquia de Porreres, ja que el capellà felanitxer es va jubilar i nomenaren a D. Pere Torres Siquier (Sa Pobla, 1930) com a nou rector. Mentrestant, a Monti-sion, na Teodora i n'Antònia gaudien de la vida i treballaven de valent. El bar restaurant funcionava a les totes i de cada vegada tenien més comandes de celebracions. La família els ajudava amb el que podien i, si no era suficient, llogaven personal.⁷

N'Antònia quan parla d'aquella època se li il·lumina la cara: «M'agrada que em diguin n'Antònia de Monti-sion. Em fa més feliç que si tingués el títol de "Marquesa de no sé on". Varen ser uns anys molt bons». Però, ja se sap, res és etern. Un dia de novembre de l'any 1973, reberen la inesperada visita d'un nebot de D. Gabriel Adrover amb una sorprenent proposta: el vell capellà havia emmalaltit, la família no podia fer-se'n càrrec i oferiren a n'Antònia si volia anar a Felanitx per a cuidar-se d'ell i de la seva germana Francisca. A canvi, si acceptava l'oferta, el nebot renunciaria a l'herència a favor de n'Antònia. Després de rumiar-s'ho molt, per fi va comprometre's, atenent l'estima que

N'Antònia amb la "plantilla" de familiars (marit, germana i cunyats) i els pares de la nina, després de servir el "refresc" de la Primera Comunió a l'aula de Gramàtica de Monti-sion. (Fotografia de l'abril de 1967).

tenien n'Antònia i la seva mare Teodora per D. Gabriel.

D'aquesta manera, l'any 1974, es posava punt i final a l'aventura de Monti-sion. «L'estimaren i cuidaren com si fos ca seva, i mai, mai, mai, li faltà a la Verge un ram de flors fresques i un ciri encès», aquestes són les paraules d'una devota porrerenca.

Havien estat 13 anys de molta feina, però també de molta felicitat. Arribaren a Porreres de la mà del capellà felanitxer i per ell se'n tornaren. Des de la seva anada de Felanitx a Cas Concos, feia prop de 25 anys, la vida d'aquestes dues dones va estar lligada als designis de D. Gabriel Adrover, fins que va morir a Felanitx l'any 1975. Al número 9 de la plaça Pax de Felanitx on, cinc anys després, dia 19 d'abril de 1980, va traspasar na Teodora, als 75 anys, víctima de vellesa prematura. Les seves despulles foren traslladades i reposen al cementiri de Porreres, el seu poble d'adopció.

¹ "L'odissea de Teodora" és el resultat d'una llarga conversa mantinguda l'estiu passat amb la seva filla Antònia Cuenca Beas, que ha supervisat la

narració i ha donat el "vist i plau" per a la seva publicació.

²Al final de la primera part publicada al *Llum d'Oli* núm. 159 (pàg. 21), escriguérem que Na Teodora i n'Antònia "... pel juliol de 1959 s'instal·là a Monti-sion...". Recentment hem pogut esbrinar que en realitat fou entre finals de 1961 i principis de 1962. Disculpeu l'errada.

³ Recordem que aquest capellà felanitxer és el que pocs anys abans havia estat capaç de convèncer una àmplia majoria de la població per a construir la carretera que puja al santuari. (14-1-1954)

⁴Segons consta en un bloc de rebuts d'entre els anys 1963/66 que hem pogut consultar a l'arxiu parroquial, els preus d'una estada a Monti-sion variava segons la cel·la, però oscil·laven entre les 15 pts/dia les més econòmiques, fins a les 35 pts/dia, les més grans i "luxoses". Llogar el menjador "gros" per un "refresc" costava 100 pts, mentre que el "petit" en valia 20.

⁵Actual tenda de roba "Ca Na Jerònia" del carrer Almoïna.

⁶Situada a l'Avinguda, on fins no fa gaire hi havia l'estany de "Can Poo".

⁷Anaven a ajudar-les na Maria *sabatera* i madò Pereta *niu*. També hi pujava amb un carretó l'amo *En cigulutx* si hi havia romeguers per tallar o arreglar les figueres de davant el transformador.

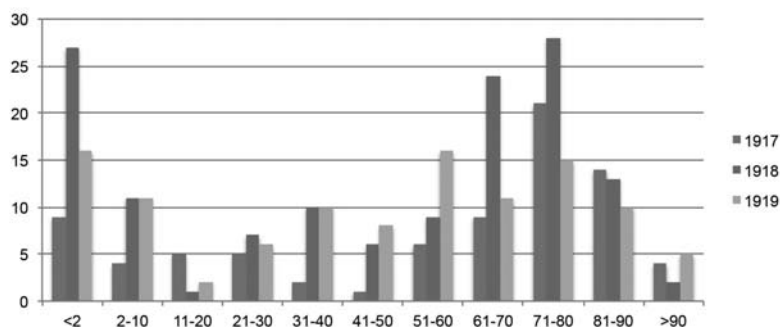
L'EPIDÈMIA DE GRIP DE 1918 A PORRERES

Joan Melià Garí

Gràfic 2. DEFUNCIONS ANUALS PER GRUPS D'EDAT

	<2	2-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	>90	total
1917	9	4	5	5	2	1	6	9	21	14	2	80
1918	27	11	1	7	10	6	9	24	28	13	2	138
1919	16	11	2	6	10	8	16	11	15	10	5	110
	52	26	8	18	22	15	31	44	64	37	11	

Al llarg de l'any 1918 i a principis de 1919 es va produir una epidèmia de grip que va provocar una gran mortalitat arreu del món, la major de tota la història de la humanitat. Només se'n deslliuraren les zones més fredes de l'hemisferi nord (a Europa, per exemple, la península escandinava i la part de Rússia situada al nord de la mateixa latitud). Es va produir en tres onades: març-juliol i setembre-desembre de 1918 i gener-març de 1919. Els càlculs assenyalen que, l'any 1918, arreu de l'Estat espanyol moriren unes 200.000

persones per aquesta causa (aquest any el nombre de morts s'incrementà un 50% amb relació als altres anys).

Al llarg de la història, la humanitat ha petit episodis epidèmics que han provocat importants mortalitats. A Mallorca mateix, la pesta negra hi va fer naufrag els anys 1348, 1375, 1384, 1435, 1475, 1493, 1552, 1652, 1820. La pesta groga, els anys 1821 i 1870. El 1865 es produí una passa de còlera. També hi ha notícia que durant el segle XIX es produïren altres epidèmies que també produïren un increment considerable de la mortalitat (rosa, cucurutxa, pigota, escarlatina, paludisme, tisi).

Els efectes que va tenir sobre Mallorca la pandèmia de 1918 estan recollits en el llibre *L'epidèmia de grip de l'any 1918 a les Illes Balears* (Editorial El Tall, 1991) de Ferran Dídac Lluch i Dubon, que és d'on provenen totes les dades que hem reproduït. La mortalitat a les Illes Balears, durant aquest any s'incrementà més del 50% en relació amb els

anys previs i posteriors (8.599 morts en comptes dels aproximadament 5.500 habituals; la població de Mallorca al 1920 s'acostava a les 270.000 persones). Els nombres oficials sobre les morts per grip solen ser inferiors a l'increment produït durant aquests anys; això es pot explicar perquè moltes morts causades de forma col·lateral per la grip es feien constar amb altres noms (pneumònia, broncopneumònia, infart...). De fet, explícitament com a morts per grip a les Balears l'any 1918 es fan constar 1.820 casos. Entre l'octubre i el novembre va ser quan més morts per aquesta causa es produïren (794 i 869, respectivament). A l'onada del 1919, la mortalitat fou menor (195 casos).

Segons els registres usats per Lluch, a Porreres hi hagué 23 morts per grip (17 entre octubre i novembre del 1918, i 6 el mes de març de 1919. No hi ha dubte, però, que les morts a resultes d'aquesta passa varen ser moltes més. En els llibres del registre civil de defuncions de

i ara, Solarium

Non Estil
PERRUQUERIA I ESTÈTICA

UNISEX

PERRUQUERIA

extensions
tallats de moda
tints
banys de color
tota casta de metxes
moldejats
desarissat
recollits
núvies
comunionis
etc...

ESTÈTICA

depilacions
neteja cutis
decoració d'ungles
tint de pestanyes
moldejats de pestanyes
massatges
manicures
pedicures
maquillatges

**obert de dimarts a divendres de
9 a 12 i de 15 a 20 h
dissabte tot el dia**

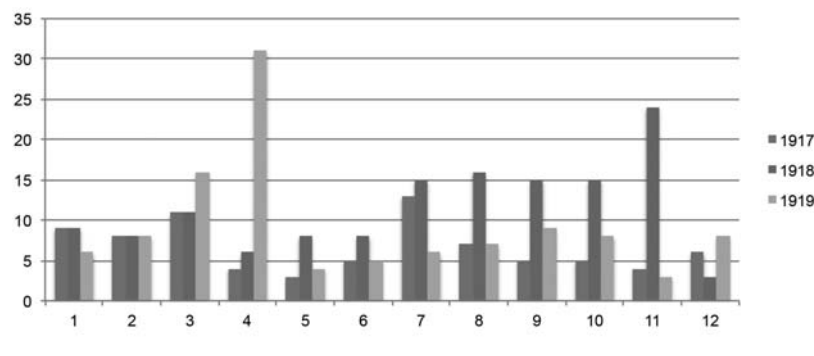
C/ Passartrx, 114
Tel. 971 166 646 - PORRERES

Gràfic 1. DEFUNCIONS MENSUALS A PORRERES (1917-1918)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1917	9	8	11	4	3	5	13	7	5	5	4	6
1918	9	8	11	6	8	8	15	16	15	15	24	3
1919	6	8	16	31	4	5	6	7	9	8	3	8

Porreres consta que l'any 1918 hi va haver 138 morts, 58 més que el 1917 (80), i el 1919 n'hi va haver 110, 30 més. També és un increment, per tant, de més del 50%. El mes d'agost del 1918 es va duplicar el nombre de morts en relació amb el mateix mes de l'any 1917; els mesos de setembre i octubre es van incrementar un 300%; i el mes de novembre l'increment va ser del 600%. La punta de defuncions de l'any 1919 va ser el mes d'abril, fora del límit final de la tercera fase (gener-març), amb un increment del 800% respecte del mes mateix del 1917 i del 500% amb relació al 1918 (gràfic 1).

L'any 1918 el major increment de defuncions es va produir entre els més joves (menors de 2 anys) i entre els de 61 a 81 anys. En canvi l'any 1919, a part d'una defunció alta entre els més joves, es produeix en una franja més àmplia (del 51 als 80), com podem observar al gràfic 2.

Cal fixar-se que l'any 1918 varen morir 38 infants que no arribaven als 11 anys (27 no arribaven ni als 2) i l'any 1919, 27. En canvi, el 1917 varen ser 13. La franja d'edat en què hi havia un major nombre de morts era la que anava dels 71 anys al 80, seguida pel grup d'infants menors de 2 anys. En aquest sector més jove les causes de mort més freqüentment diagnosticades són meningitis i d'altres relacionades amb els aparells respiratoris i digestius. Entre els més vells, una causa anotada amb molta freqüència és la de la pròpia edat, que es feia constar com a *vellesa* o *senectut*

(15 morts), i *reblaniment cerebral* (15 morts).

El balanç demogràfic dels dos anys afectats directament per la passa de grip és negatiu. L'any 1918, hi va haver 93 naixements i 138 defuncions; l'any 1919, 104 naixements i 110 defuncions. L'any previ, el 1917 hi havia hagut 82 naixements i 80 defuncions.

Aquest article ha estat elaborat per la redacció de *Llum d'Oli* a partir de les dades recollides pel senyor Nadal Roselló Coll, jutge de Pau de Porreres.

L'Escrivania
cafeteria • restaurant

Can Parri
bolipa

CA FRUITERIA NA MARIA

- Frutes
- Verdures
- Fruits secs
- Productes ecològics

Tel.: 971 16 6771
C/ Agustí Font, 54 - Porreres

TOPONÍMIA URBANA DE PORRERES: NOMS DE BARRIS

Maria Barceló Crespi

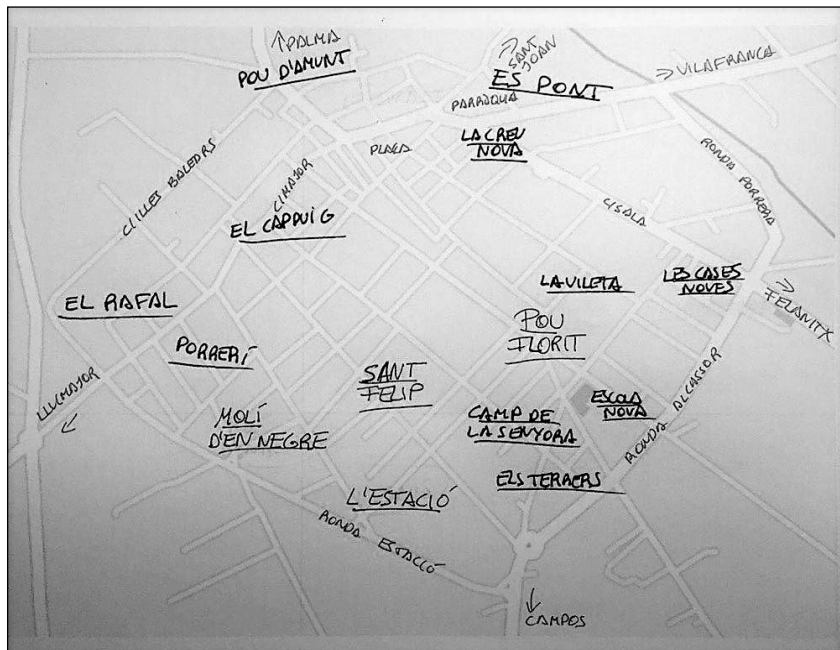
Es coneixia com a barri el conjunt de cases que estava fora de les murades d'una ciutat o als afores d'una vila. La barriada i el raval són pràcticament sinònims de barri. Avui, que no hi ha murades, més aviat es refereix al conjunt de cases situades en lloc perifèric en relació al centre.

Pel que fa a Porreres, al llarg dels temps anaren sorgint barris que d'una manera o altra tancaren el centre del poble i que ara ja formen part integrada del conjunt urbà.

La gent els tenia ben identificats tant si hi habitava com si hi tenia alguna propietat. Alguns dels topònims de barris es mantenen ben vius, d'altres s'han esvaït.

Així es poden esmentar els següents: el pou d'Amunt, el Cappuig, el Rafal, Porrerí, es molí d'en Negre, es Terrers, es Camp [de la senyora], les Cases Noves, la Vileta, la Creu Nova... També en neixen de nous com és el cas de la zona de l'Escola Nova, per exemple.

També existeixen alguns casos dubtosos: per exemple, el desaparegut cas de sa Dragonera o Dragona, que tot i

que consten en diversos documents històrics¹ com a nom de carrer, és possible que en algun moment històric es referís a la zona propera al barri de les Cases Noves. Hi ha qui podria considerar Ses Passadores o Son Fonollar com a barris, però en realitat són topònims rurals que amb les urbanitzacions dels darrers temps ja toquen el casc urbà. Per ventura s'haurien de considerar més com a enclaus dins o a la vora del casc urbà i no tant barris.

És freqüent sentir a dir: i tu on vius? La resposta pot ser: al pou d'Amunt, devers s'Escola Nova, per Porrerí...

Tot plegat fa part del patrimoni topogràfic i aquests noms no s'haurien de perdre ni caure en l'oblit. Val a dir que la majoria d'ells ja es troben documentats des de fa segles.

1 ARM, ECR 1009.
ARM, ECR 91, f.454v.
ARM, C-2.458.

LLG FUSTERIA

LLITERAS GARI

Portes i Cuines fetes a mida

C/. Major, núm 61 - 07260 PORRERES (Mallorca)

Taller: Ctra. Porreres - Montuiri, Parcela 250

Telef. i Fax 971 16 84 66

**jaume
sastre
soler SL**
materials de construcció

ceràmiques i gres bigues imitació fusta
ciments saques aïllants canonades
lloguer de minicontenidors (Servei a domicili)

CARRER NOU, S/N
(SORTIDA CTRA. PORRERES-VILAFRANCA)
07260 - PORRERES
TEL. I FAX: 971 647102

PORRERES: UN POBLE DE COMERÇ, CONSTRUCCIÓ I AGRICULTURA

Aina Ginard

Porrreres és el segon poble més especialitzat en construcció de les Balears i el tercer amb més agricultura dins el conjunt de la seva economia. En canvi, té un desenvolupament menor en l'àmbit dels serveis.

El municipi genera una activitat que ascendeix a 66.912.020 euros de valor afegit brut -l'activitat sense comptar els impostos, segons les dades de la Fundació Impulsa. D'aquests, 3.257.376 euros venen del sector primari, 10.143.747 de la indústria, 12.932.872 de la construcció i la resta, 40.578.026 euros, dels serveis.

Porrreres té una especialització en agricultura onze vegades major que Mallorca i que les Balears. Representen el 4,9% del VAB municipal, quan a tota la illa suposen només el 0,4%. També està tres vegades més especialitzada en construcció -19,3% del VAB en comparació amb el 5,9% de les Balears i el 5,5% de Mallorca- i quasi el doble en indústria -15,2% del VAB enfront del 7,9% estatal i el 8,5% industrial.

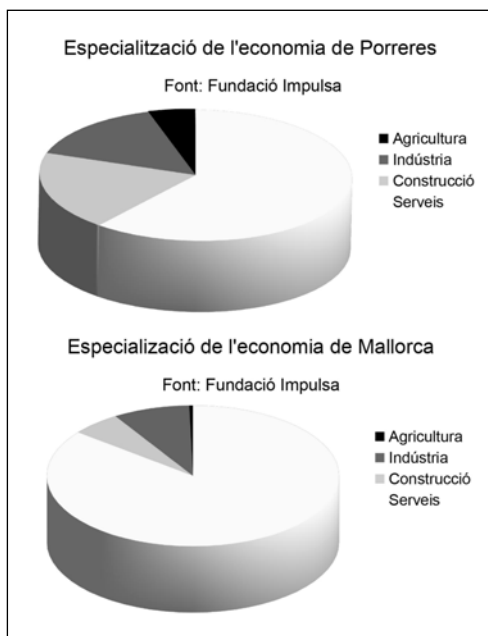
Per altra banda, Porrreres és un poble on els serveis són el sector majoritari com pertot arreu, però amb una presència menor que la mitjana. El VAB del sector serveis municipal és del 60,6%, enfront el 87,5% de les Balears i el 85,5% de Mallorca.

Afiliacions

Les dades d'afiliació a la Seguretat Social corroboren que Porrreres és un poble amb un important teixit comercial, una forta activitat lligada a la construcció i que conserva un gran pes del sector agrícola.

El municipi té 5.339 habitants: 2.722 homes i 2.617 dones. De cada set porrrerencs i porrrerenques, tres fan feina. Hi ha 2.291 afiliats a la Seguretat Social, dada que representa un de cada 222 treballadors de les Illes. Aquests són els que hi viuen, independentment de si fan feina al municipi o no, d'acord amb les dades ponderades del quart trimestre de 2018 al tercer de 2019 que ofereix l'ibestat. En canvi, només 1.891 persones treballen al poble, hi estiguin o no empadronades.

Per altra banda, el Top 10 de professions dels afiliats i afiliades que viuen a Porrreres són: comerç minorista (210 persones), agricultura i ramaderia (199), construcció d'edificis (192), construcció especialitzada -demolició, electricitat, fontaneria i acabats- (151), acti-

vitats sanitàries (124), educació (123), serveis d'allotjament (120), serveis de menjar i begudes (117), Administració Pública (93) i serveis de jardineria (87). Representen el 61,76% dels treballadors i treballadores.

El Top 10 de professions dels afiliats i afiliades que treballen al poble és: comerç minorista (263 treballadors), construcció especialitzada (236), construcció d'edificis (207), agricultura i ramaderia (186), comerç majorista (93), serveis de jardineria (67), serveis de menjar i begudes (65), educació (63), fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics -com per exemple el formigó- (52) i indústria de l'alimentació (52). Aquestes deu ocupacions representen el 67,85% dels ocupats i ocupades.

Amb aquests resultats es posa de manifest que el comerç, la construcció i l'agricultura esdevenen els principals motors econòmics del municipi. Això no obstant, també queda reflectit en l'ocupació el pes de l'hostaleria, l'educació i la sanitat.

De fet, l'esquema d'afiliacions principals dels porrrerencs és similar al del conjunt de les Balears, ja que coincideix en nou de les deu ocupacions més comunes, encara que en diferent ordre. En canvi, les ocupacions més comunes dins el terme de Porrreres són més específiques i només en coincideixen set de deu. Mentre que al conjunt de les Balears els serveis d'allotjament, les activitats sanitàries i els treballadors de les Administracions Públiques estan dins el Top 10, a Porrreres l'economia està més especialitzada en agricultura, fabricació de productes minerals i indústria alimentària.

Amb dades ponderades de gener a octubre procedents de l'Observatori del Treball -mitjana ponderada de gener a setembre de 2019- podem saber que sis de cada deu afiliats i afiliades són del règim general, però també n'hi ha pràcticament tres de cada deu que són autònoms -la resta, del règim agrari, del mar i de la llar.

L'atur

L'atur afecta 159 persones -dades ponderades de gener a novembre de 2019-, 96 dones i 63 homes. La desocupació és similar però un poc més baixa, en comparació, que al conjunt de les Balears. De fet, la taxa d'atur registrat el 2018 a les Illes va ser del 9,79% i Porrreres, del 9,11%.

TOMEU VANRELL MANRESA

UN EXEMPLE D'INTEGRACIÓ SOCIAL I DE CONSTÀNCIA

Joana Mora Cerdà

En Tomeu és un jove porrerenc de 45 anys que va néixer amb la Síndrome de Down. Fill de mare i pare porrerencs, na Magdalena Manresa Caldentey de *Son Servera* i en Jaume Vanrell Font d'Es Pàgos. Residiren durant 28 anys a Ciutat on el nostre protagonista passà la seva infantesa.

En Tomeu ens ha rebut a ca seva acompanyat dels essers més estimats per compartir amb tots vosaltres alguns records i vivències de quan era nin i dels seus primers anys de feina. Mantenim una conversa, ben entretinguda, envoltant la camilla.

Records d'infantesa

«Va ser una nin molt mal de surar, no menjava res! Sempre seguit érem a l'hospital. Just ara, que se menjaria els ferros dels fogons!» diu la mare.

L'any 1978, quan tenia 4 anys, començà la seva etapa d'escolarització a l'escola Príncep de Asturias (ASNIMO) a Ciutat, era l'any que es va inaugurar. «Vaig anar a l'escola fins els 28 anys. Són molts anys!».

Joana.- Què recordes de quan vivies a Palma i anaves a l'escola?

Tomeu .- *Cada dematí l'autocar em passava a cercar per la parada de Pere Garau i em duia a l'escola. Al meu grup érem 7 o 8 alumnes. Na Mari Cruz va ser la meva primera mestra. Quedava a dinar al menjador i no m'agradava gens el menjar!*

Anàvem d'excursió al parc de la Mar, a la Fira del Fang, a Lluc... fèiem psicomotricitat –quan era més petit– i jugava a bàsquet de més gran.

Els meus millors amics eren en Sebastià Perelló i en Miquel Martí. Amb aquest

darrer encara ens telefonam. Fa feina d'ajudant de cuina al CEE Príncep de Asturias.

Arriba l'edat en què en Tomeu necessita abandonar l'escola i deixar el niu familiar, prendre el vol! Començar una nova etapa, fer feina i dur una vida més autònoma. Al voltant dels 20 anys, des del mateix centre d'ASNIMO li proposaren passar al Centre Ocupacional amb l'objectiu que en Tomeu fes una passa més i s'incorporàs al món laboral. Així va ser com començà la formació de jardineria.

La família Vanrell Manresa, a causa d'una malaltia de llarga durada que patia la padrina d'en Tomeu, es veu obligada a venir a Porreres amb bastanta freqüència amb el nin que tenia més o manco 3-4 anys. Llavors necessitaven una persona de confiança amb qui en Tomeu pogués estar un parell d'hores. Fou així com s'inicià una gran amistat amb la família Viedma, primer amb na Mada i llavors amb na Júlia i amb tota la família.

«Són els meus germans» diu en Tomeu quan parlem de la família de *cas Practicant*, que és així com la coneixem a Porreres.

L'any 2002, la família, coincidint amb la jubilació del pare, canvia la seva residència habitual de Ciutat per instal·lar-se, definitivament, a Porreres. Fou el mateix any que en Tomeu passà a formar part de l'equip del personal del CP Escola Nova, com a bidell, contractat per l'Ajuntament, era el batle en Joan Sastre Barceló.

Aleshores, Bartomeu Barceló Porret, director del centre, i els mestres que en aquell moment formaven part de l'equip directiu reberen amb molta il·lusió

Germans Leiva

Antonio Marqués, 2
07003
PALMA DE MALLORCA
Tel. 971 76 34 92
Fax: 971 75 19 63

www.viajespegaso.com

en Tomeu, però amb una certa preocupació per com l'alumnat l'acceptaria, però el seu caràcter obert, afable i *cariños* propicià l'adaptació al centre i l'alumnat l'acceptà sense cap problema.

Joana.-Com et vares sentir el primer dia de treball? Quines feines feies a l'escola?

Tomeu.-*Estava un poc nerviós, però molt content. Em reberen molt bé. Record que hi havia en Bernat Ribas, en Paco Yaniz, na Jero Capó, na Blanca, na Coloma Sastre, na Francisca Garcies, n'Antònia Font, na Maria Antònia Rigo...*

Les feines que feia eren: fer fotocòpies, agranar el pati, regar les plantes, obrir les aules cada dematí. L'educadora, que venia cada dia, em va ensenyar també a anar a correus.

Actualment

A hores d'ara, en encetar l'any 2020, farà 18 anys que en Tomeu forma part activa del personal del centre. Segueix amb les tasques de sempre: obrir les aules, passar per les classes a recollir el paper, els envasos, el poalet d'orgànic, repartir les circulars, regar les plantes, anar a correus, agranar i llevar males herbes del pati, tocar el timbre per sortir al pati i berenar...

Aquesta hora és la més sagrada per en Tomeu, no té amics ni amigues! En el bon sentit de la paraula! El berenar que du preparat des de casa a dins la carmanyola no varia gaire: unes galetes, un Danacol i un talladet a darrera, que ell mateix es prepara. És el moment de tertúlia, d'esbarjo i de fer una rialla o broma amb el personal docent amb el qual té una molt bona relació.

Al migdia en Tomeu canvia de lloc de feina, deixa l'escola i va al Pavelló Joan Llaneras. Allà segueix la jornada laboral: neteja la pista, les cadires, agrana i

frega... i també, fins i tot si a l'Ajuntament l'han de menester per repartir cartells, ho fa. Quan acaba el curs escolar i l'escola tanca, passa a fer feina als Serveis Socials.

Com podeu comprovar, el nostre protagonista no té temps d'avorrir-se. Això no és tot! Tots els horabaixes de la setmana els té ocupats: va a ball de bot amb els Aires de Monti-sion, a danses del món i a ball en línia al local de la tercera edat. I a l'estiu neda més de 4 hores diàries a la piscina de casa, fins que fa fosca!

No es deixa cap concert de la banda filharmònica porrerenca, de la qual n'és soci, ni cap mostra de ball de bot: *La música és lo meu!* Diu.

En Tomeu és incansable, no atura i sempre està content. Està al dia, té mòbil i Facebook, i gaudeix de cada moment del dia. Li agrada compartir el temps amb les persones que l'estimen. És educat i respectuós amb tothom.

El nostre protagonista és una persona que ha estat capaç de mantenir un treball estable durant 18 anys que li ha permès integrar-se al món laboral i aconseguir dur una vida més autònoma i amb un excel·lent èxit social.

AMB UNA PARAULA...

El plat que més t'agrada menjar?
La paella

El teu color preferit? El verd

On et faria ganes anar de viatge?
Al Carib

Quin instrument t'agradaria tocar?
Les castanyetes

Quin és el racó que més t'agrada de Porreres? Monti-sion

Acabam aquesta conversa amb unes paraules que han volgut expressar persones properes al nostre protagonista i a les quals vull donar les gràcies.

«És una institució en el centre». Maria Antònia Rigo Gallard. Directora del CP Escola Nova.

«En Tomeu ens ha ajudat (als companys de feina, a l'alumnat de l'escola, als amics i amigues i a tota la gent de Porreres que ha tengut l'oportunitat de conèixer-lo) a millorar i a apropar-nos a la diversitat, a la inclusió i al respecte». Júlia Viedma, Treballadora social de l'Ajuntament de Porreres.

«Cada matí amb una rialla a la boca ens dona el bon dia». Antònia Font. Mestra del CP Escola Nova.

«Quan jo feia feina a l'Escola Nova li agradava molt ajudar a les mestres d'Educació Infantil, a primera hora del matí, fent el tren amb els infants més petits del centre i els acompanyava a les classes». Blanca Rueda. Exmestra i exdirectora del CP Escola Nova.

SABEU QUE...

Redacció

...a l'Escola Nova varen fer diverses activitats contra les violències masclistes i en favor de la igualtat? Varen posar noms de dona als diferents passadissos de l'edifici! Els més petits tenen més sensibilitat que els adults, que mantenen la trista xifra d'UN sol carrer (plaça, més exactament) amb nom de dona.

...hi ha associacions que fa dècades que existeixen i els ha costat molt tenir seu social o directament no en tenen?

...hi ha associacions que han nascut fa molt poc i ja tenen un local (i no un local qualsevol...)? Qui té bo vola i qui no redola...

...l'Albercoc ensofrat ha arrufat el nas? Fa mesos que no piula! Deu haver rebut amenaces per posicionar-se contra la gravera? O una compensació per aconseguir el seu silenci?

...VOX vol controlar el que fan professors i alumnes a l'IES Porreres? Els recomanem que malgrat 388 habitants del nostre municipi els doni suport, els altres 5.000 no. Així que els convé no tocar massa els nassos, que acabaran esclavats com en Bauzá.

...per reivindicar el missatge feminista de l'alumnat de l'IES Porreres hem decidit posar el disseny de la camiseta a la portada? No ho sabíeu? Deu ser que no vos hi heu fixat gaire...

...hi ha hagut comportaments masclistes i racistes entre alumnes del mateix institut? Els al·lots fan el que veuen a ca seva: tan important és el que s'ensenya a classe com a casa! Tothom és igual!

...els pressupostos participatius 2018 han destacat per la seva transparència? Sí, la transparència és tal que les inversions guanyadores no s'han dut a terme!

...els pressupostos participatius 2019...ni tan sols existeixen! Això sí que és transparència...

...estan molt bé les rutes hidràuliques que s'han dut a terme? Però hi ha gent que troba que s'hauria d'haver fet l'empedrat al nivell del terra i que no feia cap falta llevar la rajola amb el nom!

...el manteniment del pati de l'Escola Nova ha fet pena tot l'estiu?

...és ben hora que el Govern posi els doblers per fer les ampliacions necessàries als centres educatius de la vila? I també convé estimular la lluita per aconseguir-ho, com ho va fer l'APIMA Escola Nova del seu moment per aconseguir l'IES Porreres.

...la creu del pou d'Amunt té els dies comptats? El senyal que havien posat devora va tardar només algunes setmanes a ser tombat per un vehicle.

...la gala de l'esport va reunir bona part d'aquest món dins l'àmbit porrerenc? Una bona iniciativa, tot i l'oblit del Grup Excursionista de Porreres (secció de l'Agrupació) i de les dones de l'U.E. Porreres. Segur que en properes ocasions no es repetirà l'error.

...els policies locals de Porreres encara esperen d'asseguts el trasllat a l'escorxador? I això que ja fa uns anys els havien habilitat el mobiliari per anar-hi.

Bàrbara-Art
DECORACIÓ - ANTIC

Gabriel Cortés

MESTRE ARTESÀ LLAUNER

FANALS MALLORQUINS - RESTAURACIÓ DE METALLS

Pl Molí de N'AMENQUAL, 10 - TELÈFON I FAX 971 64 72 41 - 07260 PORRERES

SEBASTIÀ MAS VENY

UNA FIGURA CLAU EN LA HISTÒRIA COLUMBÒFILA DEL MUNICIPI DE PORRERES

Miquel Àngel Veny Mestre - Club Columbòfil de Porreres

Des del Consell de Redacció del *Llum d'Oli* volem dedicar un espai de la revista a donar encara més veu a l'important teixit associatiu que existeix a la vila. Per aquest fet, hem enviat a les diferents entitats de Porreres diversos correus electrònics per mitjà dels quals els hem convidat a fer-nos partícips d'aquelles informacions que creguin pertinents. A més, estam en procés d'enviar aquesta mateixa convidada als representants de les associacions que no tenen correu electrònic perquè també puguin fer-nos arribar les seves col·laboracions. Esperam que d'aquesta manera tot el poble sigui encara més conscient de la gran tasca que desenvolupa tota aquesta gent.

Sebastià Mas Veny (centre) el gener de 2012 celebrant el 75è aniversari del Club Columbòfil. L'acompanyen el llavors president del club Miquel Àngel Gornals (esquerra) i Miquel Àngel Veny, actual president. Fotografia cedida per Sebastià Vidal Mas.

Durant la seva vida, va compaginar i unir la seva passió pels coloms missatgers amb la filatèlia, i arribà a posseir una gran col·lecció de segells d'arreu del món de temàtica relacionada amb els coloms missatgers. Amb el motiu del 75è aniversari del Club Columbòfil Porreres, l'any 2011, vàrem tenir l'ocasió de contemplar l'exposició de la seva col·lecció de segells a l'auditori de Porreres, en uns dels actes que s'organitzaren per commemorar el 75è aniversari i en els quals don Sebastià Mas, com l'anomenaven tots els columbòfils de les Illes Balears, va participar activament.

També va tenir temps de llegar els seus coneixements del món de la columbofília amb la publicació del llibre *Un siglo de Colombofilia en las Islas Baleares* (l'any 2000), en el qual fa un recull de la història d'aquest meravellós esport, des dels seus inicis fins a la publicació del llibre.

Sebastià Mas Veny, no només destaca en el món de la Columbofília, sinó que també ho feu en l'àmbit professional: exercí, entre altres, els càrrecs de secretari de l'Ajuntament de Lluçmajor i, més endavant, el d'interventor de la Diputació provincial, que més endavant passà a ser el Consell de Mallorca, fins a la seva jubilació.

El passat 8 de desembre de 2019 ens va deixar Sebastià Mas Veny, nascut a Porreres feia quasi 102 anys, al carrer de Sa Galla. Tot i que no residia al municipi des de feia molts anys, en els seus anys de joventut, fou una figura clau en la fundació del Club Columbòfil Porreres cap a l'any 1937.

El Club Columbòfil de Porreres, que el proper 7 març complirà 83 anys, no s'entendria sense la seva figura, ja que fou l'impulsor de la seva creació, en fou president entre els anys 1941 i 1944 –que foren els anys de consolidació del Club Columbòfil, anomenat llavors Sociedad Colombofila Porrerense– i des de llavors n'ha estat el President d'Honor.

A part del seu impuls a la columbofília local, també va ser un referent de la Columbofília Balear i Nacional: ocupà la presidència de la Federació Balear de Columbofília durant 33 anys, entre el 1959 i 1992 i, per tant, marcà una part molt important de la seva història. També ocupà diversos càrrecs de responsabilitat a la Real Federación Colombófila Española i arribà a ser Jutge Internacional de Columbofília.

Al llarg de la seva extensa carrera dins el món de la columbofília, la seva gran passió, va rebre les màximes distincions que atorga la Real Federación Colombófila Española: la Insígnia d'Or al Mèrit Esportiu i la distinció com a "Colombófilo de Honor".

LES PEDRERES DE PORRERES, UN PEATGE QUE FA MAL DE VEURE (I DE PAIR)

Margalida Barceló Taberner i Miquel Morlà Vicenç

Si miram cap a Monti-Sion i el puig d'en Femella des de la vila, des de fa un temps, tenim un panorama diferent i són moltes les persones que se'n senten. Així i tot, s'ha de dir que aquesta visió de la muntanya esventrada i sense vegetació ha estat la que tenen els que ho veuen des de la cara sud i fins a Cabrera i mar enllà. Res de nou, vaja, perquè pedrera en tenim des de fa anys i panys.

Les pedreres sempre han estat controvertides i tant el moviment ecologista, com persones determinades amb sensibilitat medioambiental, s'hi han referit o dedicat en nombroses ocasions, com podreu comprovar en una cerca per Internet. També al llarg dels anys, el *Llum d'Oli* se n'ha fet ressò algunes vegades. Així i tot, s'ha de dir que a Porreres, sovint ha estat una qüestió recurrent i, alhora, silenciada, fins que, actualment, amb l'esvoranc visible i creixent, ha tornat a ressorgir. Sempre ha fet por tocar el tema; bé ho saben els partits polítics, que o no han gosat o, en el cas del PSM, només ho han fet tímidament. No debades, l'activitat de les pedreres ha estat envoltada de moviments tàctics i jutipiris legals i

il·legals per evitar sancions, per amagar infraccions o malifetes medioambientals. Alguns «regals» fets al poble, com n'Hereveta, subvencions a la banda de música o el solar del centre de Salut, entre d'altres, han volgut netejar la imatge entre els porrerenencs i porrerenques, però ja se sap que ningú no regala res i que, de bones intencions, l'infern n'és ple.

Nosaltres us compartirem algunes dades, opinions i vivències que hem tengut en el marc de la nostra participació política en moments diversos i des del PSM de Porreres.

Durant el govern del primer pacte de progrés (període 1999-2003) des del PSM de Porreres es dugué a terme una iniciativa per conèixer alguns aspectes legals sobre l'explotació de les pedreres i ens entrevistàrem amb els responsables d'aleshores a la Conselleria de Medi Ambient i a la d'Indústria.

Així, vàrem saber que quan durant el govern Cañellas es va aprovar la Llei d'Espais Naturals de les Illes Balears (1991) es va declarar Àrea Natural d'Especial Interès (ANEI) la serra que va des del puig de Monti-sion fins Es

Moreis i cap a Randa, però, entremig, hi havia un bon sector no protegit; era una zona ANEI discontinua i fragmentada. El tros sense protegir era el que corresponia a les diferents pedreres i al territori que les envoltava perquè poguessin créixer, com ja vos deveu haver imaginat. Les persones que ens varen atendre comentaren: «Ja sabia que feia en Pep Roig [en Pep de Son Amat] quan es va ficar en política local i es va acostar al PP de l'època Cañellas».

També sabérem que quan una pedrera deixa de tenir activitat, és obligació restaurar-la amb matèria inert i sense contaminants en forma de terrasses, per evitar que esbaldregui, i amb coberta de terra perquè hi pugui tornar a créixer la vegetació; si no es fa, s'han de pagar sancions. En aquells moments la pedrera Monti-sion II, la que estava devora la carretera que puja al Santuari, no tenia activitat des de feia anys; no es restaurava; no pagava sancions... Alguna cosa ens digueren també de les responsabilitats que tenia l'ajuntament respecte de llicències d'activitat i que aquest tema estava inexplicablement aturat.

La fonda cafè

PORRERES - tlf. 971 64 73 16

Una vegada vist el panorama, decidírem treballar en positiu i moure'ns perquè es restauràs la pedrera inactiva. Aconseguírem que aquesta pedrera estàs inclosa en el Pla director sectorial per a la gestió de residus de construcció-demolició i voluminosos (2001), quan n'era director general el felanitxer Nicolau Barceló, que va fer amb nosaltres més d'una excursió per Porreres. Aquesta inclusió facilitava la restauració, afavoria la propietat i creava llocs de treball, perquè s'hi ubicava la planta de tractament de residus inerts que encara ara està en funcionament. Heu de saber que no va ser fàcil, que molta gent ens criticava perquè la pedrera era un tema tabú a la vila, als poders fàctics del poble no els agradava (no els agrada mai) que hi furgàssim ni que opinàssim sobre el tema, ens acusaven de voler llevar llocs de treball, etc. Ara ja s'ha recuperat part d'aquesta muntanya.

El que no es devien imaginar els que aprovaren la llei el 1991 és que en pocs anys, la voràgine constructora i asfaltadora, deixaria en un no-res la zona de creixement no protegida. Ja se sap que l'especulació i la delinqüència ambiental generalment van aparellades; així les coses, arribam a l'any 2008 i diverses inspeccions comproven que l'explotació de la pedrera ha entrat de ple, més de deu hectàrees, dins zona ANEI i

s'ha menjat la vessant sud de la serra de Sa Mesquida. La direcció general d'Indústria va paraitzar l'activitat de la pedrera.

Es veu que el negoci bé s'ho paga i, encara que en aquesta ocasió es demostràs que es va actuar fora de la legalitat amb implicació de diversos agents, potser podríem dir que, en general, aquestes empreses normalment han jugat al límit dels marges legals en matèria minera i mediambiental, amb l'ajuda dels seus assessors i missers que se les saben totes i que segurament estan molt ben pagats per fer aquesta feina.

Actualment ens trobam que, encara que no sigui il·legal, el 2017 es va aprovar un projecte de restauració enverinat, amb el vistiplau de la Comissió Balear de Medi Ambient i de la Direcció General de Política Industrial, que fa que Son Amat pugui continuar la seva activitat extractiva sobre 33 hectàrees de pinars i garrigues (46 quarterades), durant 60 anys, en una àrea protegida qualificada d'ANEI, perquè, en el cas de les explotacions que són considerades antigues, l'actual legislació minera ho permet. Per excavar zones protegides les empreses mineres han de pagar 7.000 euros per hectàrea afectada. Aquest és el preu de les hectàrees de la nostra serra! Fa rialles, si no fos que fa ploreria.

Som del parer que, amb rigor i maduresa, s'hauria d'anar més enllà de l'estètica i que cada un de nosaltres, quan ens queixam de la serra mossegada i minvada, ens hem de demanar de veres, però ben de veres, quin és el model econòmic que volem per a Mallorca i a quin contribuïm cadascú. No ens enganem, aquests 25 milions de metres cúbics de grava que ara podran extreure són per construir més i més encara. Aquest és el peatge que pagam a Porreres; a altres municipis tenen la costa destrossada o suporten aglomeracions i turismes de gatera, o tenen un macroaeroport o carreteres damunt els antics horts i prats, per posar només alguns exemples.

Amb aquests nous esvorancs a la serra que veim des de la vila, pareix que s'ha deixondit la nostra consciència medioambiental davant la pèrdua de patrimoni. Això ens serveix a tots per a recordar-nos que conservar un patrimoni natural sa és evitar que a qualsevol indret de la nostra terra es pateixi un abocament, una tala il·legal, una construcció al marge de la llei o qualsevol altre tipus d'agressió.

I acabarem amb algunes preguntes per a obrir un bon debat: es pot canviar aquest model? Ho volem els ciutadans i ciutadanes? Els nostres polítics serien capaços de fer passes fermes i de veritat per canviar aquest model?

VERITAT I CONSCIÈNCIA

Joan Mesquida Sampol

En una societat que sembla nodrir-se d'immediateses i d'ídols tan efímers com superficials, és bo de tant en tant descobrir i recordar personatges que es troben per damunt de la banalitat general i que, malgrat que ja no siguin en aquest món, la seva presència segueix essent un model d'excel·lència. Una d'aquestes persones fou John Henry Newman, que el passat mes d'octubre fou canonitzat per l'Església catòlica i que, sense cap dubte, és un dels més insignes membres de la Congregació de l'Oratori de sant Felip Neri, present des de fa més d'un segle al nostre poble.

Newman va néixer a Anglaterra el 1801, en una família benestant, i fou un bon estudiant des de la seva joventut, àvid lector de Voltaire o Hume. El 1816, com a conseqüència de greus problemes econòmics a ca seva i d'altres de caire més personal, es converteix a l'anglicanisme més devot i ingressà al *Trinity College* a Oxford. Allà es guanyà un important prestigi i fou un dels líders d'un moviment dins l'església anglicana que pretenia recuperar allò més essencial de la seva fe i que, en el segle de la burgesia i l'expansionisme econòmic, semblava oblidat.

Tot i ser un intel·lectual reconegut i amb molt bona posició, als anys quaranta abandonà Oxford i, el 1845, es feu batejar, es convertí al catolicisme i ingressà a l'Oratori de sant Felip Neri a Birmingham. Des de llavors va ser objecte d'una infinitat de

crítiques i manifestacions de desconfiança, tant per part dels anglicans, que se sentien traïts, com dels catòlics, que no es refiaven d'ell.

Influent a l'obra d'autors britànics com Chesterton o C. S. Lewis, recobrà importància dins el catolicisme en motiu del Concili Vaticà II i d'autors com Ratzinger que, ja com a Benet XVI, l'acabà beatificant, és per això avui un teòleg de

referència per a molts creients. Dues idees clau ens ajuden a entendre la importància actual de Newman: la veritat i la consciència moral.

Newman va dedicar la seva vida a la recerca de la veritat i a lluitar contra els corrents que dinamitaven els seus fonaments i que, desafortunadament, han acabat triomfant en la majoria d'àmbits de la nostra societat. Malgrat els seus esforços, podem comprovar com avui la veritat és un bé que es cotitza a la baixa, quan no s'ha prostituït a favor d'ideologies i interessos espuris.

Revoltats de *fake news* i de manipulacions, moltes vegades s'empra la paraula veritat per voler imposar allò que no és més que una visió parcial i interessada de les coses, sigui als mitjans de comunicació o als llibres d'història. En l'àmbit de la filosofia, un dels caus naturals de la veritat, també s'ha renunciat a la seva recerca. Hem passat de demanar-nos què és realment el món que ens envolta i quin sentit té, per demanar-nos si podem demanar, si podem saber res i com sabem què sabem. Un cop que ens hem carregat la metafísica, hem renunciat a tenir un suport transcendental o espiritual on repenjar la veritat.

El «jo pens, llavors existesc» de Descartes posa la persona al centre de tot, però ho fa amb totes les flaqueses que implica la nostra humanitat i que ens recordaran més tard els marxistes o els psicoanalistes. Si el que jo pens és manipulable, sotmès a traumes i influències de tot tipus, a quina classe d'existència em condueix? Al final, res sembla segur, ni tan sols la realitat més immediata. Recordem sinó la trilogia de *Matrix*, les famoses pel·lícules dels germans Wachowski, tan admirades tot just a començament d'aquest segle.

La crisi de la veritat té conseqüències també en l'àmbit moral i social. Allò que és bo o dolent no té un caràcter absolut i depèn de cada un, del context social o del moment històric. Aquest relativisme ens ha desarmat davant problemes greus com l'obligació (o no) de fer respectar els drets humans a comunitats culturalment allunyades del nostre entorn, o davant el fet de fer front a avanços biotecnològics que instrumentalitzen la persona, com ara la creació d'embrions humans amb finalitats mèdiques, la selecció genètica de les persones o les diferents formes d'eutanàsia.

La manca d'un referent sobre allò que és cert, bo o bell ens porta a un relativisme que, com un carrer sense sortida, es topa de front amb el nihilisme. Un home de Déu com Newman es resistia a això i, per aquesta raó, va recórrer a una altra paraula avui també desprestigiada i instrumentalitzada: la consciència moral.

Graduat Social

Av. Bisbe Campins, 3
07260 PORRERES
Tel. 971 16 80 38

Apel·lar a la consciència avui és un recurs fàcil per a justificar gairebé qualsevol comportament contrari a la moral dominant i als valors comunament acceptats. És la legitimació interna d'una llibertat entesa com la capacitat de fer el que ens dona la gana, sempre que no facem malbé aquesta mateixa llibertat als altres. Sona bé, però el rerefons d'aquesta màxima és l'entronització de l'egoisme. El que cada un persegueix és la pròpia felicitat, sovint identificada per un hedonisme que no coneix la mesura, sense preocupar-se de la felicitat de la resta de persones. No hi ha un bé comú ni cap compromís envers els demés. En definitiva, l'apel·lació a la consciència s'empra per legitimar una moralitat passiva, no violenta, però radicalment contrària a la cristiana.

Naturalment, la consciència que defensa Newman no té res a veure amb això. El 1874 va escriure una coneguda carta al duc de Norfolk per rebatre les crítiques que li havia fet William Gladstone, un reconegut polític i polemista anglès de l'època. Aquest posava en dubte el patriotisme de Newman atès que, com a catòlic, estava subjecte a l'obediència i a la infal·libilitat del pontífex romà. Newman aprofita aquesta crítica per fer una defensa èpica de la consciència, entesa no com a element excusant de qualsevol extravagància o immoralitat, sinó com a acte d'obediència al sentit del bé i del mal que tots duem escrit al nostre interior.

Ja de ben petit, un infant aprèn allò que esta bé o està malament. De forma gairebé innata, se'n tem de quan ha fet el mal, de quina acció és dolenta, encara que sigui la primera vegada que la fa. No ho entén gaire, perquè la consciència no és un saber o un coneixement, sinó més aviat un sentit, podríem dir que una part fonamental d'allò que anomenam sentit comú. És quan creix que aprèn i interioritza normes i hàbits i és llavors que, per la deixadesa dels educadors o per l'entorn on es mou, aprèn a no escoltar la consciència i a manipular-la, a emprar-la per justificar les seves malifetes.

Quan fa gairebé 150 anys que Newman va escriure la famosa carta, ja era conscient que molta gent se'n riuria de la seva postura. Com és ben possible que més d'un somrigui de manera condescendent llegint aquestes línies. Moltes persones pensen que la veritat o la consciència moral són eines constreñidores de la llibertat i que no existeix una veritat única o un concepte universal de bé o de mal. Però el cert és que cap comunitat humana pot viure sense un referent moral i, si renunciem a la consciència, obrim la porta al fet que els referents ens vinguin imposats per altres entitats, dirigides per interessos amagats, mercantils o ideològics. Ens agradi pensar-hi o no, la consciència moral no ens esclavita i, com va dir algú fa dos mil anys, la veritat ens fa lliures.

EN EL FONSI EN LA FORMA

Jaume Rosselló Tomàs

EL FONSI

Com bé saps,
no recordo quan vaig néixer,
i igual que tu, igual que tots,
no puc negar ni afirmar,
si vaig morir abans,
si estic morint permanentment,
o si no moriré mai.

Podríem seguir eternament
l'enigma del Yin Yang,
reviure l'essència o l'existència
i la incapacitat de separar el temps de l'espai,
l'imprescindible del Fons,
la necessitat de la Forma.
L'absoluta certesa
que el que ens encadena
és la natural desesperació per la llibertat.

LA FORMA

Cercarem paraules fins que ens digui
l'encertada Forma que ens encaixarà,
el discurs que raja, tant se val quin sigui,
el Fons es suposa, qui ho pot dubtar?

Si parlam de mots, de trobar essència,
sense escoltar el cor, el seu bategar,
aferrats al cos, cruixint d'existència,
el camí que mor i no ens deixa volar.

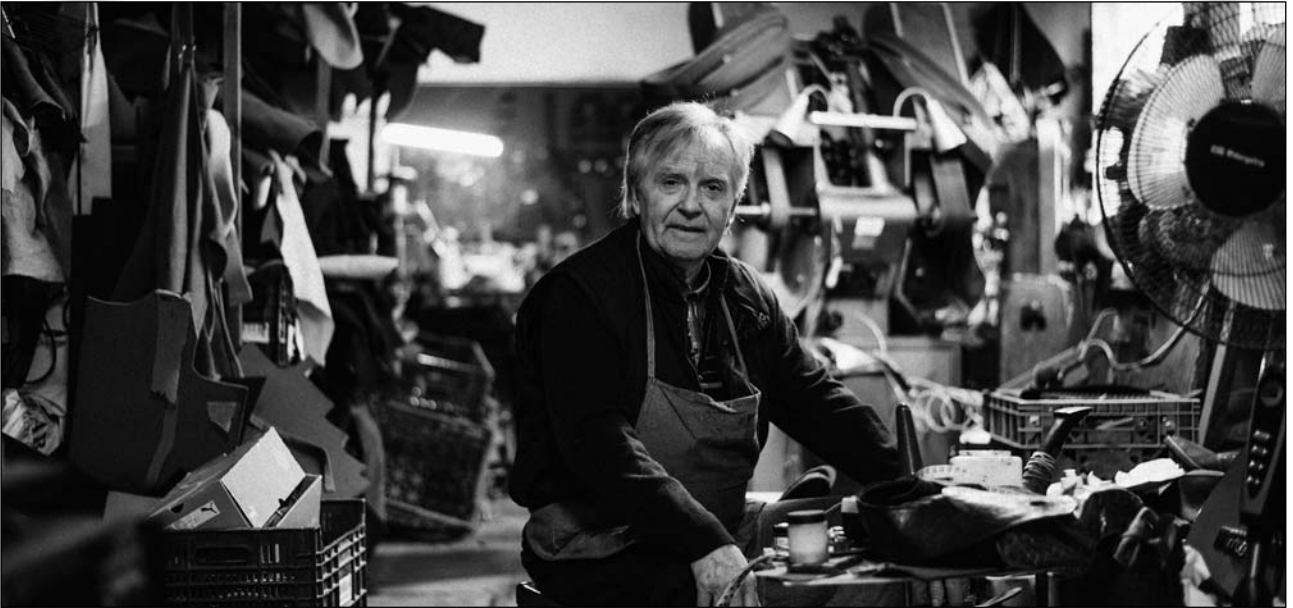
Pensàvem que el temps ens desfermaria,
pensàvem que jugant no ens fariem grans,
i l'ànima salvatge alenaria.

Les arrels que em fermen, alliberaria
i faria créixer, estirant les mans
cap al cel, cap al mar, tant de nit com de dia.

TOMEU SALLERAS, "SABATER"

Cati Vaquer Viedma i Llúcia Salleras Julià

Bartomeu Salleras Lladó (Porreres, 1947)

Com vàreu començar a fer feina i per què?

En aquell temps de ben joves havíem de començar a fer feina. Mon pare em va donar a triar entre fer de sabater amb el meu germà Biel o anar a foravila. Hi vaig anar un dia a foravila, però em vaig cansar. Així que vaig començar a fer feina al taller de sabates i encara hi som.

Com ha evolucionat la vostra professió d'ençà que vàreu començar?

La manera de fer feina és la mateixa de quan vàrem començar, però de cada dia hi ha manco sabaters que facin la feina artesana tal com la faig jo, així que de cada vegada tenc més clients. El mercat de les avarques menorquines sí que s'ha professionalitzat més i en podem trobar inclús fabricades a Xina; però les *porqueres* fetes de lona o les típiques sandàlies mallorquines que formen part del vestuari de confraries de setmana santa o de grups de ball de bot només es poden trobar a tallers com el meu.

Quin futur li veis en aquesta professió?

Veig que anirà evolucionant cap a la industrialització perquè no hi ha nous artesans de la sabata que sàpiguen fer la feina. Ja fa temps que reivindico que hi hauria d'haver una formació professional que pogués ensenyar nous sabaters. Anys enre-re podíem tenir aprenents als tallers que amb el temps es convertien en mestres, però ara seria impensable.

ASSOCIACIÓ DE JOVES DE PORRERA

Marc Vaqué Vidal

L'agost de 2017 vam crear l'Associació de Joves de Porrera de la qual tinc el plaer de ser un dels membres fundadors i el president des de la seva creació.

La vam crear amb el grup d'amics i d'amigues de tota la vida perquè creïem que Porrera ha estat sempre un poble amb potencial i amb una capacitat molt gran de concentració d'assistents en els seus actes, i volíem explotar aquests aspectes de la millor manera possible. Va ser arribats en aquest punt quan vam decidir fer un pas endavant i engegar una associació plural que anés més enllà de la joventut, tot i el seu nom.

Des de 2017, dins de la nostra organització també hi ha hagut canvis. Alguns amics han decidit deixar la Junta i d'altres s'hi han sumat. Actualment, tenim una junta formada per nou persones, molt cohesionada i amb la qual cada vegada ens entenem millor.

Des de llavors, hem realitzat nombrosos actes i hem impulsat activitats que no s'havien realitzat mai al nostre poble: el 2018 vam fer un festival Holi i el 2019 una festa ambientada com un casino. També hem realitzat activitats solidàries en el marc de la Marató de TV3 (que any rere any recapta per a la

investigació de diferents malalties), sopars populars, cinema per a totes les edats, un estiu de monòlegs a la fresca...

Però això no és tot, estem especialment contents d'haver recuperat antigues tradicions del poble com la venda de castanyes i panellots, anar a menjar *rollo* i menjablanc al pont de Cornudella... Menció a part, es mereix el Concurs "Coneixes Porrera?" que ja porta dues edicions i que aquest segon any ha superat totes les expectatives. El concurs busca descobrir qui és la persona que coneix més el nostre poble amb 5 preguntes setmanals durant 8 setmanes. Aquest any, per exemple, hi ha hagut una gran disputa fins l'últim dia per saber-ne el guanyador o la guanyadora.

Durant aquests dos anys hem aconseguit aglutinar més de 60 socis i ser una associació de la qual es parli de manera molt positiva en el nostre poble, i això ens omple d'orgull.

Voldria acabar amb un agraïment cap al Joan, l'Esteve, l'Aina, el Pep, el Jan, la Marina, el Roger i l'Agnès per compartir aquestes ganes de treballar per Porrera i també al grup d'ajuda, així com a tota la gent del poble que col·labora i participa constantment amb nosaltres.

NOU GRUP D'ESPLAI PER A PORRERES

Cada any, surten noves associacions a Porreres, però quantes d'aquestes estan destinades per als infants i joves? De moment, poques, per no dir cap. Fa anys va existir el Grup d'Esplai, que va formar un equip de monitors molt bo que va marcar una generació, però, per desgràcia, no va tenir continuïtat.

Som un grup d'amics, que estem estudiant i no varem poder tenir l'oportunitat d'anar a cap grup d'esplai, per això ens agradaria formar-ne un a Porreres. Perquè els més petits de la casa tinguin un lloc on poder aprendre els valors de l'amistat, el respecte a la naturalesa i una manera d'entendre la vida amb els altres. Tot això duit a terme per nosaltres de manera altruista, on la base no és l'aprenentatge de conceptes, però sí de vivències.

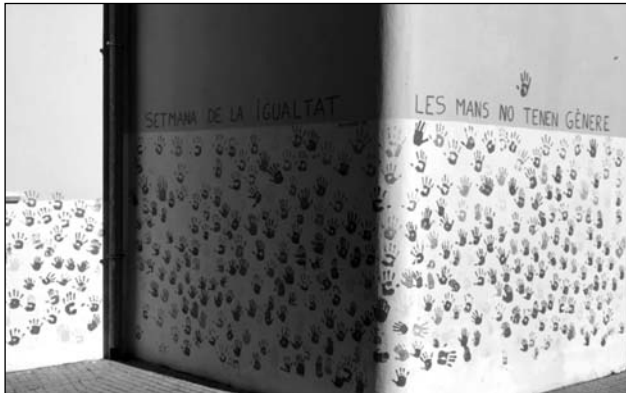
Ens agradaria reunir-nos els dissabtes dematins i poder fer diferents activitats per passar-ho bé i, de tant en tant, fer alguna excursió.

Però volem que aquest grup d'amics, no només sigui nostre, sinó de tothom que s'hi vulgui implicar. Per això, qualsevol que se senti identificat amb el projecte, ens agradaria que ens donés una mà, per això es pot posar en contacte a esplaiporreres@gmail.com i poder tirar endavant aquest projecte que volem que sigui de tot Porreres. Ens ajudau?

A L'ESCOLA NOVA TOTS SOM IGUALS

Escola Nova

Des de l'Escola Nova pensam que el greu problema que hi ha a la nostra societat actual de desigualtat entre homes i dones, que malauradament deriva a vegades en violència i assassinats, s'ha de tractar des de l'educació.

Només si des de petits ens eduquen en igualtat, tal vegada es pugui acabar amb aquesta lacra.

Amb l'objectiu de conscienciar els nostres alumnes que tant nins com nines tenim els mateixos drets, la setmana del 25 al 29 de novembre organitzarem tota una sèrie d'activitats adreçades a tota la nostra comunitat educativa (alumnes, mestres i famílies).

El nostre centre es va acollir a la convocatòria de la Conselleria d'educació: "Accions de sensibilització per la promoció de la igualtat i la prevenció de la violència masclista als centres educatius en el marc de la celebració del 25 de novembre, dia internacional per a l'eliminació de la violència contra les dones. Any 2019".

Algunes de les activitats que vàrem realitzar foren:

Teatre familiar. "Vola Valentina", la història d'un caragol que volia controlar massa la seva parella. Va anar molt bé per comprendre algunes de les situacions de la vida real.

Dia 25, el dia Contra la Violència de Gènere, les primeres hores del matí ens dedicàrem a parlar d'aquest tema i a preparar la manifestació que més tard férem cap a la plaça de la vila. Allà vàrem llegir un manifest que tot l'alumnat havíem fet. Penjàrem una pancarta a l'Ajuntament en record de totes les víctimes.

Entre tots també hem pintant un mural amb les nostres mans. *Les mans no tenen gènere* i aquest mateix vespre i dirigit a tothom poguérem escoltar la conferència: «Les dones de les rondalles d'Antoni M. Alcover, un exemple per a la societat d'avui?» a càrrec de M. Magdalena Gelabert.

Durant tota la setmana hi ha hagut contacontes de mestres i a nivell d'aula es va obrir debat a partir d'aquestes premisses:

centre
d'anàlisis
biològiques
s.a.

Anàlisis Clínicas

Antònia Sastre Barceló
Farmacèutica

Consulta: Dilluns i dimecres
de 8:30 a 10 hores

Carrer l'Almoina, 49
Tel. 971 64 70 84

Assegurances: Adeslas, Asisa-Muface, Agrupació Mútua,
Axa-Mare Nostrum, Imeco-Caja Salut, Groupama, L'Aliança, Novomedic...

- Com seria la meva vida si fos nin?
- Com seria la meva vida si fos nina?

L'alumnat de 2n, 3r i 4t va poder gaudir de l'obra de teatre "La princesa que feia llaüts" i l'alumnat de 1r del taller "Jo jugo amb el que m'agrada".

Volguérem fer una activitat de conèixer els noms dels nostres carrers, ens dividírem el plànol de Porreres en 6 espais, anàrem a visitar-los i a fixar-nos amb el nom del carrer, llargària, els nombres... i quina va ser la nostra sorpresa?! **No hi ha cap nom de carrer amb nom de dona!** Només una plaça, la Plaça de Santa Catalina Tomàs (els d'infantil anaren a visitar-la). Després d'aquest descobriment i de fer una feina de cercar dones importants, vàrem decidir posar nom als nostres espais. I divendres, a les 13h es va fer la inauguració oficial a la qual hi van assistir les persones (no totes varen poder venir, però les que pogueren) que donen nom als espais: passadís primera planta, Xisca Mora (1a batlessa de Porreres); entrada, Catalina Capellà (va fer la volta al món en bicicleta); menjador, Catalina Trobat (primera regidora de Porreres i primera cuinera de l'escola); rebedor del primer pis, Maria Barceló i Crespí (Catedràtica d'Història Medieval per la Universitat de les Illes Balear); jocs infantil,

Blanca Rueda (primera directora de l'escola), aules del Quarter, Francina Armengol (primera presidenta del govern balear); pista de bàsquet, Antònia Ferrer (jugadora de bàsquet que va anar a la selecció espanyola); camp de futbol, Laia Gil i Carme Marí (les úniques jugadores que encara juguen del primer equip femení que es va formar); pista de vòlei, Francisca de can Toni de son Oms; arener, Marie Curie; joc primària, Glòria Fuertes; passadís de baix, Aurora Picornell.

I per concloure aquesta setmana plena d'activitats ho férem amb l'obertura de l'exposició on es pot veure un resum de tot el que hem fet, una xerrada/taula rodona a partir de l'experiència de les dones de les diferents nacionalitats que tenim a l'escola i espectacle poeticomusical de Tallats de Lluna, *Alçades a la Lluna* que reciten i canten poemes de dones.

Ha estat una feina important d'organització, però creiem que ha valgut la pena i que amb activitats com aquestes sembram una llavor ens els alumnes i els ajudam a conscienciar-se que totes les persones som iguals independentment de si som nins o nines.

floristeria i jardineria

CanMurtó

COMPOSICIONS FLORALS
PER A NOCES, COMUNIONS
I TOT TIPUS DE CELEBRACIONS

C/ Sa Galla, 92 - 07260 PORRERES
Tel. 971 647 053 - Mòvil. 689 689 667
Fax. 971 647 053

LA MORT EN VIDA

PREMI DE NARRATIVA 3r i 4t D'ESO

Alberto Fernández Cózar, 3r d'ESO A

No entenc res, estic tombat i tot és molt fosc, he intentat aixecar-me però m'he topat amb el sostre, no sé on sóc, puc sentir lleugeres veus al meu voltant, però no les entenc, no sé què diuen, no sé qui són, no sé on em trob ni perquè sóc aquí. Són massa dubtes que no puc resoldre, però que, a poc a poc, intent desxifrar. Intent cridar, però not que les cordes vocals no em responen, per molt que m'hi esforci no hi ha manera, no em surt una mísera veu, acab de sentir una estranya paraula, "cadàver". Ara mateix em temo el pitjor, ser enterrat viu, assistir al meu propi funeral, quina idea més espantosa, pensar que el teus amics, familiars i coneguts són just, just a un metre de tu, plorant per la teva ànima i recordant els moments que heu passat junts. A poc a poc, anava passant el temps fins que, de sobte, es va fer un silenci gèlid. És com si de cop i volta la Verge Maria s'hagués aparegut, o com si un miracle estàs a punt de passar, però no va passar res. En canvi, va ressonar una veu greu i severa. Vaig poder escoltar com si a l'exterior s'estés celebrant una missa i en aquests mateixos instants vaig poder comprovar les meves sospites: s'estava celebrant un funeral, el difunt del qual era jo. De cop i volta es va tornar a fer el silenci, jo ja notava que cada alenada d'aire era més dèbil i que si no feia alguna cosa acabaria ofegant-me a l'interior d'un taüt, com a les pel·lícules en què s'hi troben individus desesperats que han esgarrapat l'interior perquè hi han quedat atrapats.

De cop i volta vaig notar que m'estava movent, just a l'instant vaig percebre una lleugera baixada i vaig tornar a quedar aturat. En aquell moment, vaig sentir una porta metàl·lica i en

aquell instant vaig voler recordar el meu testament, desitjava que m'incineressin, aquella idea de morir cremat era inexplicablement atterradora. De cop i volta, vaig sentir unes veus, aquella podria ser la meva darrera oportunitat de salvar la meua vida, vaig poder escoltar que parlaven d'acomiar-se de jo per darrera vegada i, de sobte, vaig notar com tocaven el taüt i la part superior s'alçava. A la fi, salvat! Encara no podia xerrar, però podria fer algun gest, però just quan van obrir el taüt, a l'altra banda, no hi havia ningú. Vaig inclinar un poc la vista i vaig veure les mans d'un nin jove, era el meu fill que volia veure'm per darrera vegada i havia entrat tot sol. Estava plorant i just quan va alçar el cap per observar-me, veié la meua cara d'aterrat amb els ulls oberts com a plats, ens vàrem mirar en silenci durant un parell de segons, fins que ell va rompre a cridar i a plorar d'incrèdilitat en veure que era viu. Ràpidament, va entrar la meua dona, Anastàsia, a veure què passava, i en veure'm mig assegut dins el taüt, va caure fora coneixement al terra; els de la funerària, incrèduls, em van ajudar a sortir del taüt i, seguidament, cridaren una ambulància per dur-me a l'hospital. En arribar, em van ajudar a recuperar la veu, que havia perdut a causa del despreniment del "moebius". Al meu costat hi havia la meua dona, que en aquells instants es trobava descansant per mor del gran impacte rebut. A l'altre costat, hi havia el meu fill que encara m'observava incrèdul per aquell miracle diví. Al cap de les hores, l'Anastàsia es va despertar i em va donar una abraçada amb les llàgrimes als ulls.

El dia següent, ja cansat de proves, va venir la policia a interrogar-me pels fets ocorreguts. Jo els vaig contar el que sa-

Taüt de cremació. Font: freepng.es

bia, però realment no tenia ni idea de què havia passat el dia anterior.

La policia va interrogar molta gent per poder aclarir l'assumpte, però no esbrinaren res. Arribaren a pensar que alguna màfia podria haver simulat la meua mort amb alguna potent droga per donar-se a conèixer a la seva competència i així la gent podria veure de què eren capaços i a quines represàlies s'enfrontaven si els plantaven cara.

Vaig canviar de localització per començar una nova vida amb la meua família fora de records i perills.

Tres anys més tard del succés, ja tot formava part d'un trist passat, fins que un dia va arribar una estranya carta amb un contingut més misteriós encara.

Inicialment, vaig pensar que era una espècie de broma de mal gust, fins que em vaig fixar que un poc més a baix de la carta hi havia un estrany símbol, el d'un espill de color vermell just com la cicatriu que em va aparèixer al canell dret el dia del funeral.

La carta deia:

“Aquest no és el fi, simplement és una coma.”

Vaig instal·lar un bon sistema d'alarmes, per si a l'individu se li passava pel cap tornar a actuar, però, aquesta vegada fora deixar caps sense lligar.

Tres mesos més tard, a les quatre de la matinada.

Les alarmes ressonen i les càmeres s'activen, ràpidament agaf el meu ganivet de la tauleta de nit i em prepar pel pitjor, agaf la pila i enlluern la porta de l'habitació, la meua dona s'ha

amagat davall el llit, darrere sent unes passes que s'acosten ràpidament, em concentro per actuar mentre la porta s'obri, és el meu fill que ha vingut a refugiar-se. Ara sí, no puc amagar-me més, he d'enfrontar-me al que hi ha a baix. Lentament baix les escales pensant amb la beneïtura que estic a punt de fer. Encenc el llum i veig una persona asseguda a la butaca, es troba d'esquena, però igualment puc distingir una monja que aguanta entre les mans un rellotge d'arena, cada vegada queda menys perquè acabi el temps, em quedo aturat esperant a veure què passa, i just quan cau el darrer gra d'arena sent un gran estrèpit; **¡BEEB BEEB BEEB!** És el despertador, tot havia estat un mal somni, quin alleujament, m'aixeco ràpidament del llit per contar-li el meu somni a la meua dona, però no hi és, surt al carrer per veure si es troba passejant el ca, però no hi és. Not que estic trepitjant alguna cosa, aixeco el peu i veig una carta, al seu interior diu:

“El temps ha acabat però encara li pots donar la volta”

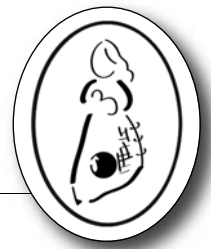
<p>CONFECCIÓ A MIDA DISSENY INTERIOR DECORACIÓ TÈXIL</p>	<p>Chitón DECORACIÓN</p>
<p>www.chitondeco.com info@chitondeco.com</p>	
<p>DAGMAR & ERICH FUSS 07260 Porreres/Mallorca Ctra. Porreres – Campos km 0,4</p>	
<p>Tel. 971-16 82 57 Fax 971-16 85 28</p>	

CONCURS RESCATAMOTS DE LA FUNDACIÓ FRANCESC DE BORJA MOLL

1r i 2n PREMI DE PRIMÀRIA I PREMI ESPECIAL DEL PÚBLIC A LA CREATIVITAT

Col·legi Verge de Montsió

Tenim una excel·lent notícia, els alumnes de 6è han aconseguit tres premis del Concurs *Rescatamots* que convoca la Fundació Francesc de Borja Moll.

L'objectiu de *Rescatamots* és que l'alumnat pugui submergir-se en la història i l'ús actual de la llengua catalana a partir d'una proposta tant lúdica com enriquidora i combinar els continguts curriculars amb l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació.

El concurs *Rescatamots* permet posar en valor tot un conjunt de paraules d'una gran riquesa recollides al Diccionari català-valencià-balear.

Ens sentim molt orgullosos del nostres alumnes, de la feina realitzada, de com valoren la nostra cultura lingüística popular, de la motivació que han demostrat i de l'enorme capacitat creativa que han aportat.

Amb aquesta activitat es contribueix al coneixement del seu ús i significat i, de manera participativa, divertida i creativa, es fomenta l'ús de la llengua catalana a unes edats importantíssimes per crear i fomentar actituds favorables.

Han treballat amb l'acompanyament de la mestra però, al mateix temps, amb la responsabilitat de tirar endavant un

procés creatiu d'un producte audiovisual complet, des de la investigació amb els refranys recollits per Francesc de Borja Moll, fins a l'elaboració d'un *storyboard*, la filmació, l'edició i el muntatge del vídeo.

A l'assignatura de llengua catalana han treballat cooperativament tot el procés de creació dels vídeos, ja veieu que els resultats han estat extraordinaris!

Amb aquest codi QR podreu accedir al vídeo "Cercant l'amor" inspirat amb el refrany "L'amor no té preu ni a plaça en venen" creat per: Àngel Mas Jorquera, Martina Monserrat, Abril Guerrero, Núria Baron i Abdessamad Zougagui.

Refrany: L'amor no té preu ni a plaça en venen. Premiat amb el primer premi de primària i premi del públic a la creativitat.

Amb aquest codi QR podeu accedir al refrany "Hi ha més dies que llonganisses" creat per: Pere Jiménez, Núria Ballester, Toni Garcia i Felip Sánchez. Refrany premiat amb el tercer premi de primària.

ACTIVITAT DEL CA PORRERES

Club Atletisme Porreres

Aquesta nova temporada s'ha iniciat amb il·lusió i esforç per part del CA Porreres. En publicar aquest número, ja s'hauran iniciat les competicions, tot i així, en aquests moments, podem dir que els resultats d'aquells atletes que competeixen federats estant sent molt satisfactoris. Tot i això, en algun cas, els resultats podrien ser millors. Animam des d'aquí als atletes per a què continuïn esforçant-se per assolir els seus objectius.

Per altra banda, volem agrair des d'aquestes línies la confiança que tota la gent d'"En forma" dona al CA Porreres. El club va més enllà dels atletes que competeixen i sense la participació de la gent d'"En forma" seríem menys club. Gràcies a tots!

Sa Mitja

Un any més, el CA Porreres ha organitzat la mitja marató de Porreres "Sa Mitja" (8a edició) i els 10 km (7a edició). En primer lloc, volem aprofitar aquestes línies per agrair a tots els voluntaris, patrocinadors i col·laboradors la seva ajuda. Malgrat el canvi de data, a causa de la repetició electoral, la participació a la cursa va ser un èxit.

Enguany, a diferència de l'edició anterior, no es va batre cap rècord en cap de les categories. Els guanyadors de "Sa Mitja" foren: Joan Marín (1h 15' 28") del Club Triatló Global Training i Aina Lozano Lladó (1h 38' 16"). A la cursa de 10 quilòmetres els més ràpids varen ser: Margarita Adrover Varela (43' 09") del CA Inca Iberostar i Lluís Fullana Arias (34' 20").

XXXVI Pujada a Monti-Sion

La cursa de Monti-Sion, organitzada per l'Ajuntament de Porreres amb la col·laboració del club, després de dos canvis de data (un per les eleccions i un per circumstàncies climatològiques adverses) va acabar celebrant-se el primer dia de desembre.

En categoria absoluta, el guanyador va ser Lluís Fullana del CA Palma; seguit de ben a prop per Moha Raissi, l'atleta que està més en forma del CA Porreres. En categoria femenina, la més ràpida va ser Rebeca Mariño.

En categories inferiors, cal destacar la gran participació i els bons resultats obtinguts pels atletes més menuts del club, enhorabona!

Xerrada sobre nutrició

Un dels objectius del club és transmetre els valors i la importància d'uns hàbits saludables. En aquest marc, el passat

9 de desembre es va organitzar la xerrada «La importància de menjar bé si feim exercici» a càrrec de la dietista-nutricionista Lara Prohens. A un Escorxador sense cap cadira buida, la ponent va repassar els aspectes més importants de l'alimentació per als atletes. En destacam el missatge de la importància de menjar fruita en els esportistes més joves.

Dinar de Nadal

El 22 de desembre, vàrem celebrar el dinar de Nadal que, com sempre, aquestes dates són uns bons moments per compartir entre atletes i amics i serveixen per fer balanç de la temporada i establir els objectius per a l'any que ha de començar.

«ALS ANYS 80 SER DONA I CÓRRER ERA TRANSGRESSOR»

Antoni Sastre Vanrell

Sa mitja, 2013

Capitaneja el projecte del Club Atletisme Porreres des de l'any 2015, ella és na Damiana Moll Servera (Porreres, 1971) i el seu lligam amb aquest esport va començar des de ben petita. «L'any 1980 un grup de pares i mares d'alumnes de l'Escola Nova aficionats a l'atletisme decidiren promoure unes curses a l'escola. En Salvador Domínguez es va oferir per entrenar els nins i nines i feren un equipatge d'una camiseta blanca amb el logotip de l'Escola Nova. Segurament, va ser una de les primeres iniciatives que motivaren la inclusió de les nines en el món de l'esport a Porreres», recorda amb enyorança la presidenta.

Per a na Damiana, l'Escola Nova va ser el motor que va impulsar l'atletisme, a més de dedicar-hi molts d'esforços. «Va ser la llavor del nostre club», assegura.

Durant l'entrevista feim un repàs històric de l'atletisme a Porreres, la porrerenca explica l'impuls que va donar a aquest esport en Sebastià Barceló Ter-

rible. «Va organitzar uns entrenaments durant l'estiu a Montisíon, que partien de la plaça de la vila i ascendien cap al puig. Els més petits quedaven a la primera creu i els grans pujaven fins a dalt. I així és com, un Sant Roc, varen començar les curses de les festes».

L'any 1983 es va fer la primera Pujada a Montisíon, promoguda per en Ponç Bover Amengual i els germans Salvador i Mateu Domínguez amb l'ajuda de l'Escola Nova. «En aquells moments, en Salvador i en Mateu organitzaven tres entrenaments setmanals a l'Escola Nova i na Catalina Trobat s'encarregava d'entrenar els atletes més petits al carrer de casa seva», indica Moll.

A la segona meitat dels anys 80, Porreres, Campos i Montuiri crearen el Club Atletisme Mitjorn amb un equipatge complet dissenyat per una de les corredores i fet a Palma a Casa Codina. «Record que en Salvador em va agafar un dia i em va dir que havia de preparar un prototip de xandall per al nou

club. Ja ens veus al meu pare, en Salvador i a mi arribar amb l'esbós que havia preparat a la botiga perquè ens fessin el disseny tal com l'havia dibuixat», explica rient la presidenta.

Club Atletisme Porreres

L'any 1990, es funda el Club Atletisme Porreres presidit per en Sebastià Mas Veny i entrenat per en Mateu i en Salvador Domínguez i per en Llätzer Sánchez. «Durant aquesta època no és que em desvinculi al cent per cent del club, però sí que faig una passa enrere, ja que els estudis no em permetien anar a entrenar i seguir amb la rutina de competició», comenta la porrerenca.

Un parell d'anys després de la seva creació el club va quedar inactiu. No és fins l'any 2007, en una Pujada de Montisíon, quan un grup d'antics atletes de l'Escola Nova va decidir tornar a posar en marxa el Club d'Atletisme a Porreres. «Pel novembre de l'any 2007 començ a tantejar el terreny amb les persones que d'una manera o d'una altra sempre havien estat lligades al món de l'atletisme a Porreres. Parl amb en Mateu Domínguez, na Marta Escoda i la meva germana, i ràpidament tornam a tenir el cuquet de reviure totes les emocions que ens aportava practicar aquest esport», explica Moll.

Des del 31 de gener de 2011 torna a haver-hi club d'atletisme federat a Porreres, que ha estat presidit fins l'any 2015 per Apol·lonia Moll i des del 2015 fins a l'actualitat per Damiana Moll, que ha tornat a ser reelegida recentment.

Una de les senyes d'identitat del club és la mitja maratón que es va començar a

Semi marató Campos,
maig 2014

Cursa Campos,
gener 2015

fer l'any 2012, «*Sa mitja* va ser tot un repte per a nosaltres, gràcies a la implicació de Xavier Barceló, vicepresident del club en aquell moment i l'ajuda del regidor d'esports Jaume Martorell. *Sa mitja* va projectar el club fora de Porreres, ens va donar a conèixer», assenyala la presidenta.

L'actual junta està formada per Damiana Moll (presidenta), Joan Noguera (vicepresident), Francisca Roig (secretària), Apol·lònia Moll (tresorera) i els vocals José Miguel Jiménez, Bartomeu Barceló, Tomeu Rigo i Rosa Gayà. Per a la presidenta l'equip actual «és una junta il·lusionada amb uns valors definits i compartits, feim molta feina i la feim a gust», a més de comptar amb uns reptes futurs

ben clars, «volem potenciar l'esport base, fer una bona llavor, deixar uns bons fonaments, i també promocionar el Club Atletisme Porreres més enllà del municipi i de les Illes Balears, i perquè no, en l'àmbit nacional i internacional».

El Club Atletisme Porreres ha sofert un ascens meteòric en els darrers anys, «hem passat de ser 25 atletes al primer entrenament, a un centenar en l'actualitat. De fet, comptam amb diferents grups d'entrenaments per poder donar resposta a tota la demanda que tenim», explica orgullosa Moll. És per això que creu que «el club necessita comptar amb una pista d'atletisme per a poder seguir competint i augmentant el nivell dels atletes».

Na Damiana no vol acabar l'entrevista sense fer un agraïment, «a totes les persones que han format part de la junta directiva del club des del 2011, que s'han dedicat, esforçat i il·lusionat amb aquest projecte que és el Club Atletisme Porreres, i a l'equip tècnic del club, implicat al màxim, format per Bartomeu Barceló, David Alique, Miquel León i Maribel Servera».

En definitiva, per mitjà d'aquestes línies hem pogut conèixer de més a prop a Damiana Moll, una de les figures destacades en l'atletisme porrerenc, i que sempre ha participat activament en la consolidació i promoció d'aquest esport en el nostre municipi.

EL LLUM D'OLI TAMBÉ ÉS VOSTRE

T'agradaria veure publicada la teva opinió al *Llum d'Oli*? Tens alguna queixa, suggeriment o proposta? Vols col·laborar amb nosaltres? Ara pots fer-ho a través de l'adreça llumdoliporreres@gmail.com, o en persona quan ens topis pel carrer!

I, si t'interessa, pots consultar els números digitalitzats fins el 1996 a l'apartat «Llum d'Oli» del nostre blog (www.agrupacioculturalporreres.blogspot.com) a través de l'enllaç amb la biblioteca digital de la UIB. Si desitges consultar algun número posterior al 1996, només ens ho has de demanar. Tenim en procés un web on trobareu els darrers números en pdf!

Volem ser la veu del poble! El Llum d'Oli és cosa de tots!

AKE I TÒFOL MORA TEMNERUD

Caterina Gornals Miralles

Els germans **Ake i Tòfol Mora Temnerud** de *Cas Rellotger*, de pare porrerenc i mare sueca, varen néixer a Suècia l'any 1977, però amb només 6 mesos varen venir a viure a Palma. Cursaren els seus estudis a La Salle i posteriorment a l'Institut Ramon Llull. N'Ake va estudiar Il·lustració a Palma i després va partir a Barcelona on va cursar Belles Arts; en canvi, en Tòfol va estudiar Turisme a la UIB, va anar a Alemanya d'ERASMUS a fer unes pràctiques i va quedar allà fent feina. A part, s'han anat formant en les noves tecnologies pel seu compte, ja que sempre els ha apassionat el món tecnològic.

Els dos germans sempre venien a passar estius i vacances a Porreres, on tenien els padrins. Mai no han perdut el contacte amb el poble i els dos han tornat a viure aquí amb les seves famílies. N'Ake fa 7 anys i en Tòfol en fa alguns més.

Ambdós feien feina en el sector on s'ha-

vien especialitzat. N'Ake era el director de Tragnarion Studios, una empresa de videojocs, i en Tòfol va fer feina a Spanair i després a l'empresa Melià Hotels International a la responsabilitat social corporativa de l'empresa; però estaven una mica cansats del que feien i com que n'Ake sempre havia tengut la *curolla* i la il·lusió de muntar alguna cosa pel seu compte, va convèncer el germà per intentar-ho. Va ser així com fa 5 anys va néixer Twin Force. En Tòfol s'encarrega més de la gestió administrativa i tecnològica i n'Ake de la part creativa i artística.

Què és Twin Force?

És una empresa que vàrem crear amb la intenció de treballar amb els darrers avanços tecnològics i desenvolupar projectes propis, però donant-li una aplicació social, lúdica, útil i responsable. Fa més de 3 anys que investiguem i desenvolupem productes utilitzant des de la impressió 3D fins a la realitat virtual.

Actualment, a part de nosaltres dos, també forma part de Twin Force en Chemi Morales que és director artístic i mestre de taller.

Quins projectes teniu?

Nosaltres tenim els nostres propis projectes que anem desenvolupant i gestionant paral·lelament a comandes o tasques que fem per a grans empreses, com pugui ser Camper, Iberostar, l'aquàrium de Palma...

Pel que fa als nostres projectes, tenim un videojoc *Salvar la Posidònia*, pel qual estem cercant finançament; dues series de televisió, una per ensenyar ciències (<http://www.profesorcuchufleten.com/>) i l'altra sobre alimentació saludable; i THEA, un projecte per acostar diferents obres d'art als invidents.

Les series de televisió varen sorgir amb la intenció de fer-les per als nostres fills. Aquestes, a més dels capítols educatius, duen una sèrie de productes transmèdia com serien aplicacions, contes, videojocs, pàgina web o activitats. Cada sèrie té un protagonista que és el guia de la història. La sèrie sobre ciències la vàrem enviar fa unes setmanes a TVE i estem a l'espera de si s'acceptarà el projecte.

THEA va sorgir quan vàrem començar a experimentar amb la impressora 3D, ja que cercàvem una aplicació del que imprimíem i com que n'Ake ho relaciona tot amb l'art, va pensar que podríem imprimir obres d'art, sobretot pintures, per acostar-les als invidents.

Concretament, del projecte THEA us volia parlar. Ens podeu explicar en què consisteix i per què aquest nom?

Muntatge de pictorescultura amb original

Projecte THEA,
obra pilot
Retrat de Giovanna Tornabuoni

Aquest projecte cobreix totes les característiques que ens varen dur a crear l'empresa. És creatiu, artístic, tecnològic, innovador i té un caire social. Les persones cegues no poden experimentar i gaudir de les obres d'art pictòriques o escultures monumentals, com la Giocconda, el David, la Capella Sixtina, la Sagrada Família, entre d'altres, ja que únicament es troben dins el camp visual.

Fa molts d'anys que es treballa en aquest camp amb diferents tècniques. El nostre primer intent va ser el 2015, però els recursos tecnològics que teníem en aquell moment no ens van permetre arribar a la qualitat que volíem. Durant aquests anys diferents persones han tengut idees similars i ho han provat, però creiem que THEA va més enllà perquè fa possible que l'experiència sensorial sigui més detallada i clara.

Pel que fa al nom, cal dir que és una de les coses que més ens costa quan desenvolupem un projecte. Després de mirar i cercar moltes opcions, vàrem trobar que Thea era la titànide de la vista i, per extensió, la deessa que dotava l'or, la plata i les gemmes amb la seva brillantor i valor. Vam pensar que es podia adaptar molt bé al nostre projecte.

Com feu les reproduccions?

En primer lloc modelem la figura en 3D

amb l'ordinador i la imprimim amb uns trossos d'uns 20-30 cm. Aferrem les peces i així podem fer un motlle de silicona, del qual fem una reproducció amb resina. La retoquem per llevar les imperfeccions pròpies de la unió de les diferents peces i fem el motlle final amb silicona.

D'aquesta manera, tenint un motlle, ens permet fer totes les reproduccions que vulguem, ja que és un projecte on és imprescindible i essencial tocar totes les obres, cosa que provoca que aquestes es facin malbé o es desgastin. Així es poden reproduir totes les vegades que calgui.

Ja sabeu quines obres formaran aquesta primera exposició?

De moment tenim 21 obres pensades entre les quals hi ha *La Mona Lisa* (Leonardo Da Vinci), *La jove de la Perla* (Johannes Vermeer), mural del *Guernica* (Picasso), la *Capella Sixtina* (Miguel Àngel Buonarroti), *Las Meninas* (Velázquez), *La nit estrellada* (Van Gogh), *El crit* (Munch), *La persistència de la memòria* (Dalí), *Composició en vermell* (Mondrian), *El matrimoni Arnolfini* (Jan van Eyck), entre d'altres.

Aconseguir reproduir 21 obres deu suposar un gran cost econòmic. Teniu finançament per dur-ho a terme?

Realment ara estem cercant aportacions

econòmiques, ja sigui una petita aportació com el finançament d'una obra sencera. El cost total de les 21 reproduccions puja a uns 300.000€, incloent material i maquinària, però hem fet el desglossament del cost de cada obra.

Aquest projecte és molt gran i, a més de les obres, hi haurà una aplicació de realitat augmentada i una àudio-guida per guiar els invidents i transmetre la informació i les característiques del que estan tocant.

Ara hem iniciat una campanya de micromecenatge per finançar l'obra *El crit* d'Eduard Munch. Si algú està interessat en participar i fer una aportació, podeu trobar informació a la pàgina Twin Force del facebook. A més, si algú es vol posar en contacte amb nosaltres per rebre més informació ens trobareu al carrer Almoïna, 15 (damunt l'acadèmia Triaidiomes) o bé al correu electrònic contact@twinforce.es.

A la pàgina www.twinforce.es/es/proyectos/thea podreu trobar imatges i vídeos sobre el projecte, totes les obres que es volen crear per aquesta primera exposició i un vídeo on es pot veure com es va poder posar en pràctica aquesta idea amb un petit grup d'invidents que tocaven l'obra pilot *Retrat de Giovanna Tornabuoni* (Domenico Ghirlandaio).

Equip de bàsquet femení de ca ses monges, al pati de Sant Felip

Any: entorn el 1975-1978 (les persones que hi surten són nascudes entre 1957 i 1960). Fotografia cedida per Bartomeu Garí Salleras.

Fila de dalt, d'esquerra a dreta:

Cati Mulet, Antònia Grimalt "de sa Bastida", Jaumeta Cerdà "de Can Palou", Catalina Ballester "Toeta", Antònia Casas, entrenadora (?)

Fila de baix, d'esquerra a dreta:

Apol·lònia Ferrer, Margalida Móra "de Can Gallel", Rosa García, Catalina Grimalt "de sa Bastida", Maria Salas